

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

LWA.410.7.1.2024

Agnieszka Maria Kasperek

Likwidator

Fundacja Altum w likwidacji

ul. Długa 29, 00-238 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/031 – Funkcjonowanie Funduszu Sprawiedliwości

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Fundacja Altum ¹ ul. Długa 29, 00-238 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	W okresie objętym kontrolą funkcję Prezesa Zarządu Fundacji ² pełnili: – Karolina Kawecka – Głaz od dnia 30 listopada 2021 r. do dnia 1 stycznia 2025 r. – Alicja Gaszewska, Prezes Zarządu Fundacji od dnia 14 czerwca 2021 r. do dnia 30 listopada 2021 r., – Piotr Przemysław Nowak, Prezes Zarządu Fundacji od dnia 1 marca 2021 r. do dnia 14 czerwca 2021 r., – Alicja Gaszewska, Prezes Zarządu Fundacji od dnia 1 stycznia 2021 r. do dnia 1 marca 2021 r., – Łukasz Bogusław Kuciński, Prezes Zarządu Fundacji od dnia 6 lipca 2020 r. do dnia 1 stycznia 2021 r., – Konrad Kamil Jagieła, Prezes Zarządu Fundacji od dnia 28 czerwca 2019 r.³ do dnia 6 lipca 2020 r., – Karol Pietrzyk, Prezes Zarządu Fundacji od dnia 30 stycznia 2019 r. do dnia 28 czerwca 2019 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Uzyskiwanie dofinansowania ze środków Funduszu. 2. Wykonanie umów/porozumień (nr DFS-II.7211.1275.2019 z dnia 25 lipca 2019 r. oraz nr DFS-VII.7211.35.2020 z dnia 5 lutego 2021 r.) na realizację zadań Funduszu Sprawiedliwości.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2021 r. do dnia zakończenia kontroli ⁴ z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, o ile mają one związek z kontrolowaną działalnością, w szczególności realizowaną umową (porozumieniem) dotacji.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁵
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontrolerzy	Rafał Sowa, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr LWA/83/2024 z 28 maja 2024 r. Monika Białogrodzka, specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr LWA/82/2024 z 28 maja 2024 r.

(akta kontroli: tom I str. 1, 5-6, 21-25, 29-42)

¹ Dalej: Fundacja. Zgodnie z wpisem do KRS z 15 stycznia 2025 r. Fundacja jest w likwidacji, a obecna jej nazwa to Fundacja Altum w likwidacji.

² Dalej: Prezes Fundacji. Zgodnie z wpisem do KRS z 15 stycznia 2025 r., od 2 stycznia 2025 r. likwidatorem Fundacji Altum w likwidacji jest Pani Agnieszka Maria Kasperek.

³ Daty powołania p. Jagieły i odwołania p. Pietrzyka pochodzą z KRS, Fundacja nie przekazała dokumentów dotyczących powołania i odwołania.

⁴ Czynności kontrolne zostały zakończone 31 grudnia 2024 r.

⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁶ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Fundacja Altum realizowała dwie umowy sfinansowane ze środków Funduszu Sprawiedliwości, których deklarowanym celem było przeciwdziałanie przestępczości poprzez realizację cyklu ogólnopolskich szkoleń skierowanych do dzieci i młodzieży, obejmujących zajęcia z obszaru edukacji prawnej oraz zagrożeń wynikających z uzależnień i patologii społecznych (projekt „Lekcje z Temidą”⁷) oraz przygotowanie grupy studentów i absolwentów kierunków prawniczych do udziału w sieci przeciwdziałania przyczynom przestępczości oraz pomocy osobom pokrzywdzonym (projekt „Akademia Liderów Sprawiedliwości”⁸).

Kontrola wykazała, że Fundacja nie była przygotowana do realizacji ww. zadań, co skutkowało licznymi zmianami zaangażowanego zasobu kadrowego oraz zakresu przedmiotowego obu umów. Wprowadzone zmiany pozwoliły Fundacji zrealizować większość produktów umów, przy czym, co należy podkreślić finalna lista tych produktów znacząco odbiegała od tych, które zostały ocenione przez Dysponenta Funduszu w ramach konkursów ofert. Zmiany te miały umożliwić Fundacji uniknięcie zwrotu niewykorzystanych środków, a także zmniejszenia należnych kosztów administracyjnych. Przyczyniły się jednak do powstania stwierdzonych przez NIK nieprawidłowości, ponieważ dla nowych produktów nie zostały ustalone wskaźniki rezultatu, pozwalające ustalić, jakie efekty faktycznie osiągnięto wydając środki publiczne.

Ustalono, że w ramach projektu „Lekcje z Temidą” przeprowadzono jedynie 67% planowanej pierwotnie liczby szkoleń, a znaczna część wykorzystanej dotacji (1 053,0 tys. zł) została przeznaczona na dodatkowe produkty (utworzenie Centrum Edukacji Prawnej i Obywatelskiej⁹, opracowanie gry planszowej, aplikacji i komiksu), w odniesieniu do których nie przedstawiono dokumentów, które świadczyłyby o faktycznym wpływie tych produktów na realizację projektu, co stanowiłoby uzasadnienie, że poniesione wydatki na ten cel były racjonalne, efektywne i niezbędne do realizacji zadań objętych umową dotacji. Stwierdzono także niegospodarne wykorzystanie środków publicznych, ponieważ Fundacja wydatkowała w ostatnim kwartale realizacji tej umowy kwotę 349,9 tys. zł na trzy kampanie edukacyjno-informacyjne, które nie służyły przeciwdziałaniu przestępczości i stanowiły niepotrzebną na tym etapie promocję projektu.

W przypadku projektu „Akademia Liderów Sprawiedliwości” ustalono, że do momentu zaprzestania finansowania, objęty nią projekt realizowano zgodnie z zawartą umową, a poziom wykonania zadań i wykorzystania środków był adekwatny do czasu jej realizacji. NIK zwróciła natomiast uwagę, że zdecydowana większość zrealizowanych działań (szkolenia z tematyki prawnej i menadżerskiej, mentoring) służyła podnoszeniu kompetencji ich uczestników i nie miała żadnego, lub tylko pozorny związek z problematyką przeciwdziałania przestępczości. Brak było również możliwości potwierdzenia, że uzyskane w ten sposób kompetencje będą w przyszłości faktycznie wykorzystywane w sprawach dotyczących osób pokrzywdzonych przestępstwem.

⁶ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁷ Nr DFS-II.7211.1275.2019 z 25 lipca 2019 r.

⁸ Nr DFS.VII.7211.35.2020 z 5 lutego 2021 r. Umowa została wypowiedziana przez Fundację, w związku ze wstrzymaniem jej finansowania przez Dysponenta Funduszu.

⁹ Dalej: Centrum lub CEPIO.

Obie umowy realizowano w większości zgodnie z wymaganiami formalnymi, tj. dokonując wydatków zgodnie z wewnętrznymi zasadami dokonywania zamówień, przedkładając wymagane sprawozdania półroczne i informacje kwartalne a także weryfikując dokumenty finansowe. Stwierdzone nieprawidłowości w tym zakresie dotyczyły braku części potwierdzeń przesłania wyciągów bankowych i informacji kwartalnych do Dysponenta Funduszu Sprawiedliwości¹⁰, a także niezatwierdzenia jednego z wydatków wg wymagań umowy oraz wypłacenia zawyżonego wynagrodzenia za jeden miesiąc asystentowi kierownika merytorycznego.). W wyniku kontroli stwierdzono również nieprawidłowości polegające na niesporządzeniu i niezłożeniu we właściwym rejestrze sądowym sprawozdań finansowych Fundacji za lata 2021-2023 oraz niesporządzeniu i niezłożeniu właściwemu ministrowi sprawozdań z działalności Fundacji za lata 2019-2023.

Przedstawiając powyższe oceny należy zaznaczyć, że z uwagi na odmienny zakres kompetencji kontrolnych NIK w odniesieniu do podmiotów nienależących do sektora finansów publicznych, w ramach przeprowadzonej kontroli nie dokonano oceny celowości i rzetelności realizacji przez Fundację zadań finansowanych ze środków Funduszu.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu
faktycznego

1. Fundacja Altum została ustanowiona w dniu 22 stycznia 2019 r.¹¹ Cele Fundacji odpowiadały celom Funduszu Sprawiedliwości określonym w art. 43 § 8 pkt 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy¹². Przyjęte do realizacji zadania (w obu badanych umowach dotacji), wynikające z § 42 pkt 1, pkt 2 lit a – b, pkt 3-6 oraz pkt 9 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 września 2017 r. w sprawie Funduszu Pomocy pokrzywdzonym oraz pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości¹³, były zbieżne z celami Fundacji¹⁴, do których należało m.in.:

- prowadzenie działalności edukacyjno-szkoleniowej umożliwiającej nabycie, uzupełnienie lub podwyższenie kwalifikacji zawodowych przez osoby pracujące,
- organizowanie i finansowanie pomocy prawnej, szczególnie osobom pokrzywdzonym oraz wykluczonym społecznie,
- prowadzenie działań na rzecz nabywania kompetencji kluczowych oraz umiejętności dzieci i młodzieży,
- działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka,
- prowadzenie działalności społecznie użytecznej w zakresie profilaktyki zintegrowanej zachowań problemowych młodzieży i dorosłych, takich jak:

¹⁰ Dalej: Dysponent Funduszu.

¹¹ Aktem notarialnym, Repertorium A nr 125/2019. Jako Ministra właściwego ze względu na cele Fundacji w §4 Statutu wskazano Ministra Rodziny Pracy i Polityki Społecznej.

¹² Dz. U. z 2024 r. poz. 706, ze zm., dalej k.k.w. Art. 43 § 8 pkt 4 tej ustawy (w brzmieniu od 12 sierpnia 2017 r.) stanowił, że środki Funduszu przeznacza się m.in. na działalność podejmowaną lub powierzoną przez dysponenta Funduszu, mającą na celu wsparcie i rozwój systemu pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem i świadkom oraz pomocy postpenitencjarnej, a także przeciwdziałanie przyczynom przestępczości, w szczególności na: c) pokrywanie kosztów związanych z organizowaniem i prowadzeniem kształcenia, studiów podyplomowych, kursów dokształcających i szkoleń, d) podejmowanie, organizowanie i zlecanie badań naukowych i prac rozwojowych oraz współpracy z innymi jednostkami w tym zakresie, dotyczących sytuacji oraz potrzeb osób pokrzywdzonych przestępstwem, świadków oraz osób skazanych, a także przyczyn i uwarunkowań przestępczości oraz jej zapobiegania.

¹³ Dz. U. z 2024 r. poz. 1605, dalej: rozporządzenie w sprawie Funduszu Sprawiedliwości.

¹⁴ Wg. tekst jednolitego statutu przyjętego Uchwałą nr 3/2023 Zarządu Fundacji z 1 października 2023 r., dalej: Statut. Zapisy dotyczące celów Fundacji nie zmieniły się.

- uzależnienia od środków psychoaktywnych i alkoholu, przemoc, agresja i inne formy przestępczości,
- inna działalność edukacyjna, badawcza oraz kulturalna,
- działania PR-owe mające na celu wsparcie i możliwości szerszej promocji celów statutowych fundacji.

W statucie określono, że Fundacja realizuje swoje cele prowadząc działalność pożytku publicznego, nieodpłatną lub odpłatną, m.in. poprzez:

- organizację konferencji, spotkań tematycznych, biznesowych, wszelkiego rodzaju eventów, prywatnych inicjatyw w tematyce przyczyniającej się do rozwoju Rzeczypospolitej Polski i Unii Europejskiej,
- organizowanie i prowadzenie szkoleń, warsztatów, kursów, korepetycji, praktyk, staży,
- organizowanie i finansowanie pomocy prawnej, szczególnie osobom pokrzywdzonym oraz wykluczonym społecznie,
- organizowanie konkursów, spotkań autorskich, koncertów, wystaw i innych form wyrazu artystycznego,
- organizowanie i prowadzenie edukacji nieformalnej,
- organizowanie wolontariatu.

(akta kontroli: tom I str. 10-14, 59-63)

2. W dniu 25 marca 2019 r. Fundacja złożyła ofertę do II konkursu w zakresie „Przeciwdziałania przyczynom przestępczości na lata 2019-2023”. W ofercie nie opisano doświadczenia Fundacji, a powoływano się jedynie na doświadczenie osób zaangażowanych w jej działalność oraz projekt. W odniesieniu do udziału w konkursie VIII (z 2020 r.), za doświadczenie niezbędne do wykonania zadania, Fundacja uznała realizację projektu w ramach konkursu II oraz prowadzenie ośrodków pomocy dla osób pokrzywdzonych w latach 2019-2023¹⁵.

(akta kontroli: tom II str. 1-18)

Pełnomocnik Prezesa Fundacji¹⁶ oświadczyła, że w latach 2019–2024 Fundacja nie realizowała innych projektów.

Byli prezesi Fundacji zeznali, że Fundacja, poza 2019 r.¹⁷, nie pozyskiwała środków finansowych z innych źródeł, niż Fundusz Sprawiedliwości¹⁸. W kolejnych latach Fundacja nie podejmowała działań w celu realizacji innych programów (projektów).

(akta kontroli tom I str. 43-48, 167-168, 172, 176, 218, Tom VII str. 1-18)

W odniesieniu do obu objętych kontrolą umów, Fundacja złożyła oferty w terminach określonych w ogłoszeniach o przeprowadzeniu otwartych konkursów ofert na powierzenie realizacji zadań ze środków Funduszu Sprawiedliwości w ramach konkursu nr II i nr VIII, tj.: dla projektu „Lekcje

¹⁵ W przypadku projektu „Lekcje z Temidą” wskazano jego zakres i liczbę odbiorców, w przypadku prowadzenia ośrodków pomocy, w ofercie nie wskazano żadnych szczegółów.

¹⁶ Od dnia 16 sierpnia 2022 r. Pełnomocnikiem Prezesa Zarządu Fundacji do podejmowania wszelkich czynności faktycznych i prawnych oraz składania oświadczeń woli związanych z realizacją oraz rozliczeniem umów których Fundacja była stroną oraz do wszelkich czynności administracyjnoprawnych w zakresie bieżącego zarządzania Fundacją, była pani Agnieszka Kasperek.

¹⁷ W 2019 r. wg sprawozdania finansowego Fundacja pozyskała darowiznę 10,0 tys. zł od PGE.

¹⁸ W latach 2019–2021 Fundacja kierowała wnioskami do Fundacji PGE i Fundacji KGHM o dofinansowanie projektu mającego na celu aktywizację młodzieży w zakresie rozwoju kreatywności i technik tworzenia prac artystycznych, nie zostały one jednak pozytywnie rozpatrzone.

z Temidą¹⁹ – 25 marca 2019 r., a dla projektu „Akademia Liderów Sprawiedliwości”²⁰ – 22 października 2020 r.²¹

Z dokumentacji dotyczącej oceny formalnej oraz korespondencji prowadzonej pomiędzy Dysponentem Funduszu a Fundacją wynika, że:

- w odniesieniu do oferty w II konkursie Dysponent Funduszu wskazał w kartach oceny formalnej, że oferta nie spełnia wymogów formalnych konkursu, tj. złożenia na właściwym formularzu wraz ze wszystkimi wymaganymi załącznikami, a w uzasadnieniu oceny formalnej oraz piśmie z 16 kwietnia 2019 r. poinformował, że wykazane koszty administracyjne przekraczają dopuszczalny próg 25%. W dniu 25 kwietnia 2019 r. Dysponent Funduszu przekazał kolejne pismo do Fundacji, z którego wynika, że po dokonaniu ponownej weryfikacji oferty uznano, że spełnia ona wymagania formalne, co pozwoliło na jej przekazanie do oceny merytorycznej.

Przed zawarciem umowy²² Fundacja dokonała zmiany w ofercie, tj. usunęła stanowiska koordynatorów regionalnych programu – koszty pracy tych osób częściowo przesunięto, zaliczając je do kosztów koordynatora merytorycznego programu. Powyższej zmiany dokonano w związku z pismem Departamentu Funduszu Sprawiedliwości²³, w którym na podstawie § 19 ust. 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 września 2017 r. w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej - Funduszu Sprawiedliwości²⁴, zmniejszono kosztorys zadania z 10 800,6 tys. zł do kwoty 7 948,0 tys. zł, dokonując ww. zmian w ofercie.

- w odniesieniu do oferty w VIII konkursie, pismem z 9 listopada 2020 r. Dysponent Funduszu wskazał na jej braki formalne (brak daty oraz potwierdzeń za zgodność z oryginałem), które zostały wyeliminowane w terminie określonym w wezwaniu do ich usunięcia. W przypadku tej oferty przed zawarciem umowy dokonano zmiany dotyczącej nr rachunku bankowego²⁵.

(akta kontroli: tom II str. 108-148, 151, 305-306, tom III str. 19-27)

3. Przedmiotem umów zawartych przez Fundację²⁶ była realizacja zadań z zakresu przeciwdziałania przyczynom przestępczości, o których mowa w § 42 pkt 1-6 oraz pkt 9 rozporządzenia w sprawie Funduszu Sprawiedliwości. W wyniku rozstrzygnięcia II otwartego konkursu ofert na powierzenie realizacji zadań ze środków Funduszu Sprawiedliwości w zakresie przeciwdziałania przyczynom przestępczości dla jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych i nie działających w celu osiągnięcia zysku (...) na lata 2019 - 2023²⁷, zawarta została umowa DFS-II.7211.1275.2019 z 25 lipca 2019 r., której przedmiotem była realizacja cyklu ogólnopolskich szkoleń skierowanych do dzieci i młodzieży, obejmujących zajęcia z obszaru edukacji prawnej oraz

¹⁹ Dalej także: LzT.

²⁰ Dalej także: ALS.

²¹ Dotyczy wersji papierowych złożonych w Departamencie Funduszu Sprawiedliwości.

²² Formularz zmian złożono w MS w dniu 3 lipca 2019 r.

²³ Pismo nr DFS-II.7211.1275.2019 z 17 czerwca 2019 r. – podpis na kopii przekazanej z kontroli w MS jest nieczytelny.

²⁴ Dz. U. poz. 1760, dalej: rozporządzenie w sprawie Funduszu Sprawiedliwości.

²⁵ Zmiana zgłoszona 29 stycznia 2021 r.

²⁶ Objętych przedmiotową kontrolą NIK. W latach 2019 – 2021 Fundacja realizowała ponadto umowę nr DFS-II.7211.1072.2019 z 29 maja 2019 r.

²⁷ W ogłoszeniu konkursowym wskazano, że dotacje zostaną przyznane na zadania polegające na „realizacji kompleksowego programu kształcenia w zakresie przeciwdziałania przyczynom przestępczości lub pomocy osobom pokrzywdzonym poprzez edukację prawno-społeczno-obywatelską”.

zagrożeń wynikających z uzależnień i patologii społecznych prowadzonych w szkołach oraz innych instytucjach i organizacjach, które zgłoszą chęć udziału w programie („Lekcje z Temidą”).

(akta kontroli: tom II str. 1-279)

W wyniku rozstrzygnięcia VIII otwartego konkursu ofert na powierzenie realizacji zadań ze środków Funduszu Sprawiedliwości w zakresie przeciwdziałania przyczynom przestępczości dla jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych i niedziałających w celu osiągnięcia zysku (...) na lata 2021 – 2025²⁸, zawarto umowę DFS-VII.7211.35.2020 z 5 lutego 2021 r., której przedmiotem była realizacja działań polegających na przygotowaniu osób z grupy docelowej studentów i absolwentów kierunków prawniczych do udziału w sieci przeciwdziałania przyczynom przestępczości oraz pomocy osobom pokrzywdzonym, a także realizacji działań społecznych i publicznych, poprzez stworzenie kompleksowego i zintegrowanego programu edukacyjnego i rozwojowego, obejmującego szkolenia, spotkania z ekspertami i praktykami, realizację projektów i działań społecznych, a także mentoring.

W dniu 17 lipca 2024 r. Fundacja wypowiedziała umowę w związku z nieotrzymaniem środków finansowych od Dysponenta.

(akta kontroli: tom III str. 1-364, tom XV str. 361-363).

W przypadku obu konkursów Dysponent Funduszu oceniał potencjał kadrowy podmiotu (kwalifikacje, doświadczenie, w tym w zakresie przeciwdziałania przyczynom przestępczości i realizacji zadań zbliżonych do objętych ofertą i wykształcenie), a także jego dostępność²⁹.

(akta kontroli: str. tom II, str. 1-17, tom III, str. 1-18)

W ofertach, Fundacja wskazała osoby zaangażowane do realizacji merytorycznej zadania, tj.:

- w ofercie złożonej 25 marca 2019 r. oraz umowie DFS-II.7211.1275.2019 z 25 lipca 2019 r. („Lekcje z Temidą”) wskazano osoby mające objąć stanowiska: kierownika merytorycznego programu, koordynatora merytorycznego programu, koordynatora ds. organizacyjnych, pracownika ds. obsługi biurowej, a także wskazano grupy osób, które mogłyby wykonywać zadania: asystentów kierownika merytorycznego programu, koordynatorów regionalnych programu, wykładowców oraz specjalisty ds. promocji i PR. W odniesieniu do wszystkich tych osób Fundacja podała informacje o wykształceniu i doświadczeniu zawodowym;
- w ofercie z 21 października 2020 r. i umowie DFS.-VII.7211.35.2020 z 5 lutego 2021 r. („Akademia Liderów Sprawiedliwości”) wskazano osoby mające objąć stanowiska: koordynatora merytorycznego programu, kierownika merytorycznego programu, asystentów kierownika merytorycznego programu, wykładowców do prowadzenia szkoleń i seminariów. W odniesieniu do wszystkich tych osób Fundacja podała informacje o ich wykształceniu i doświadczeniu zawodowym.

(akta kontroli: tom II str. 20-30, 175-184, tom III str. 49-55)

²⁸ W ogłoszeniu konkursowym wskazano, że dotacje zostaną przyznane na zadania polegające na „wspieraniu informacyjnym, analitycznym i monitoringowym sieci przeciwdziałania przyczynom przestępczości, pomocy pokrzywdzonym i pomocy postpenitencjarnej oraz/lub Realizacji kompleksowego programu kształcenia w zakresie przeciwdziałania przyczynom przestępczości lub pomocy osobom pokrzywdzonym poprzez edukację prawno-społeczno-obywatelską o charakterze ogólnopolskim lub regionalnym.”

²⁹ W warunkach obu konkursów nie zawarto wymogów dotyczących potencjału kadrowego oferentów oraz wymagań dla osób realizujących projekty.

W okresie realizacji projektu „Lekcje z Temidą” nastąpiły dwie zmiany na stanowisku kierownika merytorycznego programu³⁰, cztery zmiany na stanowisku koordynatora programu³¹, dwie zmiany na stanowisku specjalisty ds. promocji, 22 zmiany na stanowisku asystentów kierownika merytorycznego programu (ponadto w 2022 r. zwiększono liczbę wskazanych w ofercie asystentów o siedem osób), w tym w ciągu pierwszego roku realizacji projektu:

- 8 sierpnia 2019 r. dokonano zmiany osoby wskazanej w pierwotnej ofercie do pełnienia funkcji koordynatora merytorycznego programu;
- 6 grudnia 2019 r. dokonano zmiany wszystkich wykładowców – nie wskazano nowych osób, a jedynie sposób ich wyboru, w drodze dwustopniowej rekrutacji, która miała zapewnić transparentność i konkurencyjność tego procesu;
- 12 grudnia 2019 r. dokonano zmiany osoby wskazanej w pierwotnej ofercie do pełnienia funkcji kierownika merytorycznego programu;
- 5 maja i 30 czerwca 2020 r. dokonano zmiany odpowiednio: czterech i pięciu osób, które wskazano w ofercie, jako potencjalnych asystentów kierownika merytorycznego programu.

(akta kontroli: tom II str. 307)

W okresie realizacji projektu „Akademia Liderów Sprawiedliwości” dokonano dwóch zmian na stanowisku kierownika merytorycznego programu, dwóch zmian na stanowisku koordynatora programu, jednej zmiany na stanowisku specjalisty ds. promocji, ośmiu zmian na stanowisku asystentów kierownika merytorycznego programu, a ponadto zwiększono liczbę wskazanych w ofercie wykładowców z siedmiu do 52 osób, w tym, w ciągu pierwszego roku realizacji projektu:

- koordynatora merytorycznego programu, dwukrotnie, pierwszej zmiany dokonano w okresie pomiędzy zawarciem umowy a 30 czerwca 2021 r.³², kolejnej – 30 czerwca 2021 r.;
- kierownika merytorycznego programu, dwukrotnie, pierwszej 30 czerwca 2021 r., kolejnej – 22 lipca 2022 r.;
- specjalisty ds. promocji jednokrotnie – 30 czerwca 2021 r.;
- asystentów kierownika merytorycznego programu, po raz pierwszy dokonano zmiany wszystkich zgłoszonych asystentów w dniu 30 czerwca 2021 r., kolejną zmianę przeprowadzono 22 lipca 2022 r. (dotyczyła ona dwóch z trzech asystentów).

(akta kontroli: tom III str. 419, tom VI str. 224-237)

Byli Prezesi Zarządu Fundacji zeznali, że nie są w stanie przypomnieć sobie przyczyn zmian wśród osób odpowiadających za realizację projektu ALS.

(akta kontroli: tom I str. 177, 212-213)

NIK zwraca uwagę, że składając ofertę w ramach II konkursu ofert, Fundacja nie posiadała doświadczenia w realizacji zadań statutowych, a także związanych z zapobieganiem przyczynom przestępczości. Utworzenie Fundacji nastąpiło około dwa miesiące przed ogłoszeniem ww. konkursu, w związku z czym nie była ona w stanie udokumentować żadnych zadań związanych z przeciwdziałaniem

³⁰ Odpowiedzialnego, m.in. za zarządzanie programem, podział zadań, monitorowanie postępów w realizacji, zarządzanie ryzykiem.

³¹ Odpowiedzialnego, m.in. za merytoryczną jakość i efekty prac, nadzór na realizacją pod kątem merytorycznym, koordynowanie przepływu informacji, podejmowanie działań korygujących i naprawczych.

³² Pierwotnie funkcję kierownika merytorycznego programu pełniła M. G., w dniu 30 czerwca 2021 r. funkcję tę objął A. S., który zastąpił R. B. Kontrolującym nie przedłożono dokumentu zmiany, w której p. R. B. zastąpił M. G. Umowę z R. B. na pełnienie funkcji kierownika merytorycznego zawarto 14 czerwca 2021 r.

przestępczości. W ofercie nie opisano doświadczenia Fundacji, a powoływano się jedynie na doświadczenie poszczególnych osób, które mogły by być zaangażowane w projekt. Brak doświadczenia Fundacji potwierdzają opisane powyżej liczne zmiany zasobu kadrowego realizującego obie badane umowy, a także, wskazane w dalszej części wystąpienia, zmiany ich zakresu rzeczowego.

4. Wniosek/oferta Fundacji i pierwotna umowa w projekcie „Lekcje z Temidą” określały cztery produkty tego zadania: przygotowanie koncepcji merytorycznej, realizację zajęć, utworzenie strony internetowej programu oraz utworzenie profilu programu w mediach społecznościowych. W kolejnych latach realizacji projektu, Fundacja zwiększyła liczbę produktów zadania do 12, bez zmiany wartości całości projektu, dokonując przesunięć w kosztorysie środków pomiędzy poszczególnymi produktami. Nowymi produktami były:

- wprowadzone aneksem nr 2 (z 20 września 2020 r. nr oferty d918-665a-355d) utworzenie Centrum Edukacji Prawnej i Obywatelskiej (produkt nr 5) oraz edukacyjnej gry planszowej (produkt 6). W uzasadnieniu dla utworzenia Centrum wskazano m.in. na potrzebę zorganizowania miejsca: przekazywania wiedzy prawniczej w formie zabawy, spotkań ze znanymi osobami, prowadzenia wykładów i pokazów filmowych, nauki dla studentów oraz dyżurów prawnych. Uzasadnieniem dla wyprodukowania gry było uzupełnienie oferty edukacyjnej w formie atrakcyjnej dla uczniów – nauki poprzez zabawę;
- wprowadzone aneksem nr 7 (z 8 grudnia 2021 r. nr oferty a92b-3f76-4b31) utworzenie aplikacji mobilnej (7), zorganizowanie kampanii edukacyjnej skierowanej do dzieci i młodzieży w wieku 6-12 lat (8), nagrywanie audycji i podcastów (9), wykonanie komiksu (10). Uzasadnieniem dla wprowadzenia nowych produktów były: oczekiwania młodzieży (przekazywane w trakcie szkoleń) dotyczące nowoczesnego sposobu przekazywania wiedzy (aplikacja mobilna), ochrona dzieci korzystających z sieci internetowej, uatrakcyjnienie aplikacji mobilnej (komiks dotyczący zagrożeń w nowych technologiach, audycje i podcasty przybliżające tematy z zakresu przeciwdziałania przestępczości, potencjalnych zagrożeń, a także praw osób młodych). Organizację konkursów³³ uzasadniono zachęceniem większej liczby osób do udziału w projekcie, ściągnięcia aplikacji i śledzenia strony www;
- wprowadzona aneksem nr 10 (z 16 grudnia 2022 r. nr oferty 0c64-a1ac-9681) kampania promująca bezpieczne zachowanie w Internecie dla potencjalnych uczestników „Lekcji z Temidą”, mająca na celu zachęcenie do wzięcia udziału w lekcjach z edukacji prawnej, prowadzonych w ramach projektu (11)
- wprowadzona aneksem nr 11 (zmiana zgłoszona 28 sierpnia 2023 r., nr oferty 8f10-23ed-3507) internetowa kampania informacyjno-edukacyjna (12). Uzasadnieniem wprowadzenia kampanii były postulaty zgłaszane przez uczestników zajęć, dotyczące zagrożeń związanych z cyberprzestępczością.

(akta kontroli: tom I str. 329-513, tom II str. 308, tom IV str. 501-540, tom V str. 353-375)

Spośród 12 produktów projektu LzT, 11 zostało zrealizowanych na poziomie określonym w kosztorysie projektu, w tym 10 produktów w wysokości określonej w pierwotnej umowie (lub w kosztorysie zmieniającym pierwotną umowę). Dla

³³ Wskazaną w zgłoszonej przez Fundację zmianie kosztorysu działania z 29 listopada 2021 r., jako sposób dotarcia do nowej grupy odbiorców. Konkursy nie zostały określone jako produkty projektu.

jednego produktu (edukacyjna gra planszowa), w okresie trwania projektu, zmieniono wartość planowaną do osiągnięcia (z 10000 do 1000 szt.) i wartość ta została osiągnięta. Dokonana zmiana wynikała z wyższych niż pierwotnie założono kosztów produkcji gry³⁴, a także braku zainteresowania młodzieży grą planszową.

W przypadku jednego produktu (realizacja zajęć w szkołach z zakresu edukacji prawnej), Fundacja nie osiągnęła planowanej liczby przeprowadzonych szkoleń, mimo jej zmniejszania w trakcie trwania projektu. Oferta Fundacji i pierwotna umowa przewidywała zrealizowanie 22 720 godzin zajęć. Ich liczba została zmniejszona aneksem nr 7 z 8 grudnia 2021 r. do poziomu 20 420 godzin, a w 2023 r. do 16 146 godzin (o 28,9% w stosunku do pierwotnej liczby). Na koniec 2023 r. zrealizowano 15 148 godzin zajęć, tj. 93,8% planu po zmianach i 66,7% planu ustalonego umową, przed jej aneksowaniem. Jako przyczynę zmniejszenia liczby godzin szkoleń wskazano:

- pandemię covid-19 (zmiana z 29 listopada 2021 r. stanowiąca załącznik do aneksu nr 7),
- wojnę w Ukrainie dezorganizującą pracę wielu placówek oświatowych z uwagi na pomoc udzielaną uchodźcom oraz przeorganizowywanie pracy w związku z nauczaniem w szkołach dzieci ukraińskich (wg. zmiany z 28 sierpnia 2023 r.).

Należy zauważyć, że zgodnie z § 6 pkt 5 ogłoszenia w sprawie przeprowadzenia II otwartego konkursu ofert w przypadku braku realizacji zakładanych celów, rezultatów i zadań w zaplanowanym w ofercie, Dysponent Funduszu może uznać całość lub część dotacji za podlegającą zwrotowi.

W odniesieniu do projektu „Lekcje z Temidą”, w pierwotnej umowie określono 15 rezultatów projektu:

- 13 z nich zdefiniowano jako „nabycie wiedzy”, „wzrost świadomości”, wartość planowaną do osiągnięcia wyrażono wskaźnikiem 50% ogólnej liczby uczestników, a sposobem monitorowania był test wiedzy przeprowadzony po zajęciach;
- dwa rezultaty (wzrost poziomu świadomości uczestników programu na temat patologii społecznych i ich przeciwdziałania oraz zapoznanie się z danymi statystycznymi dotyczącymi patologii wśród dzieci i młodzieży) odnosiły się do liczby osób zapisanych do newslettera na koniec realizacji programu (odpowiednio: 6000 i 4000 osób).

W okresie realizacji projektu, po wprowadzeniu Centrum Edukacyjnego do produktów projektu, zwiększono liczbę rezultatów projektu do 18 – dodano trzy: upowszechnienie wśród uczestników wzorca zachowań, wzrost świadomości uczestników oraz nabycie wiedzy. Wartości planowane do osiągnięcia wyrażono jako 70% ogólnej liczby osób, które odwiedziły Centrum, a sposobem monitorowania realizacji projektu była ankieta. Dla kolejnych produktów, dodanych w trakcie trwania projektu (aplikacja, komiks, kampanie edukacyjno-informacyjne), nie ustalono nowych wskaźników rezultatu, a miernikiem realizacji produktu było potwierdzenie dokonania wydatku (szczegółowy opis w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli: tom II str. 308, tom IV str. 502-540, tom V str. 353-375, tom X str. 25, 198)

Jako przyczynę braku zwymiarowania dodawanych produktów, w inny sposób niż poprzez dokonanie wydatków, byli prezesi Fundacji wskazywali brak wymagań Ministerstwa Sprawiedliwości w tym zakresie. Pełnomocnik Prezes

³⁴ We wniosku o zmianę Fundacja wskazała na wyniki rozeznania rynku oraz wyniki postępowania na wyprodukowanie gry w 2021 r. – oferty wyższe średnio o 20% od planowanej w kosztorysie.

Fundacji oświadczyła, że Fundacja nie posiada statystyk dotyczących pobrania aplikacji wykonanej w ramach projektu, a Ministerstwo na etapie realizacji projektu nie zwracało się z prośbą o takie dane.

(akta kontroli: tom I str. 216, 218, 227, 254, tom VI, str. 494)

W składanych sprawozdaniach Fundacja wykazywała koszty realizacji trzech działań dotyczących projektu LzT³⁵. Na podstawie sprawozdań stwierdzono, że na koszty głównego działania merytorycznego „tworzenie, wzmacnianie i rozbudowa sieci pomocy ofiarom przestępstw oraz zapobieganie przestępczości”, w ramach którego rozliczano większość produktów tego projektu (z wyjątkiem dwóch: prowadzenie strony internetowej i prowadzenie profili w mediach społecznościowych), składały się:

- wynagrodzenia wykładowców z tytułu prowadzenia zajęć, stanowiące: w 2019 r. – 30,28% kosztów zadania, w 2020 r. – 35,97%, w 2021 r. – 20,82%, w 2022 r. – 27,53% i w 2023 r. – 31,35%;
- wynagrodzenia kierownika merytorycznego, koordynatora merytorycznego, asystentów kierownika merytorycznego, stanowiące: w 2019 r. – 48,54% kosztów zadania, w 2020 r. – 38,82%, w 2021 r. – 27,07%, w 2022 r. – 21,67% i w 2023 r. – 35,09%;
- inne koszty – w poszczególnych latach związane one były m.in.: z zakupem materiałów do wykładów i ramek do certyfikatów (w 2019 r.); opracowaniem projektu gry planszowej, wyposażeniem i utrzymaniem Centrum (w 2020 r.), wykonaniem aplikacji mobilnej, komiksu; zorganizowaniem kampanii edukacyjnej; zakupem nagród w konkursach; nagrywaniem audycji i podcastów; wynajęciem lokalu i wyposażeniem Centrum Edukacyjnego (w 2021 r.); wykonaniem aplikacji mobilnej, gry planszowej, zorganizowaniem kampanii edukacyjnej; zakupem książek; wynajęciem lokalu Centrum Edukacyjnego (w 2022 r.), zorganizowaniem kampanii edukacyjnych, nagrywaniem audycji i podcastów, wynajęciem lokalu Centrum Edukacyjnego (w 2023 r.). W poszczególnych latach okresu 2019-2023 r., udział tej grupy kosztów w całkowitych kosztach zadania, wyniósł odpowiednio: 21,19%, 52,11%, 50,80% i 33,56%.

(akta kontroli: tom II str. 314)

W ramach realizacji ww. działań, w latach 2019-2023 Fundacja rozliczyła koszty koordynatora merytorycznego programu, w łącznej wysokości 509,4 tys. zł. W tym przypadku, choć ww. wydatki zostały ujęte w kosztorysie będącym częścią oferty, tj. jako koszty merytoryczne, to zdaniem NIK winny być one zgodne z treścią umowy głównej finansowane w ramach kosztów administracyjnych dotacji. NIK zwraca uwagę, że przyczyną takiego stanu rzeczy mogło być sporządzenie oferty niezgodnie z zapisami regulaminu konkursu, na podstawie którego złożono ofertę. Należy zauważyć, że w zakresie grup wydatków, które mogą być finansowane w ramach kosztów administracyjnych dotacji zarówno konkurs (§ 7 ust. 3) jak i umowa (§ 4 ust. 1) zawierały zapisy zbieżne co do możliwości finansowania tego rodzaju wydatków.

(akta kontroli: tom II str. 9, 135-148, 151, 155, 305-306, tom II str. 315)

³⁵ Na zadanie „organizowanie i przeprowadzanie akcji i przedsięwzięć informacyjnych” wydatkowano 199,8 tys. zł, tj. 73,78% planowanych kosztów (270,8 tys. zł), na zadanie „tworzenie, wzmacnianie i rozbudowa sieci pomocy ofiarom przestępstw oraz zapobieganie przestępczości” wydatkowano 5 641,4 tys. zł, tj. 92,34% planowanych kosztów (6 109,2 tys. zł), na zadanie „koszty administracyjne” wydatkowano 1 499,2 tys. zł, tj. 94% planowanych kosztów (1 595,0 tys. zł).

Byli prezesi Fundacji zeznali, że skoro Ministerstwo Sprawiedliwości zaakceptowało taki sposób rozliczania tych kosztów, jako koszty merytoryczne zadania, nie było powodów do niestosowania takiego rozwiązania.

(akta kontroli: tom I str. 168, 173, 177, 213, 218, 227)

Wyboru wykładowców w projekcie dokonywano na podstawie regulaminu rekrutacji przyjętego zarządzeniem Prezesa Fundacji z 20 października 2019 r.³⁶. Zgodnie z wymogami regulaminu, zajęcia w ramach projektu LzT mogli prowadzić absolwenci studiów prawniczych, administracyjnych oraz posiadający uprawnienia do prowadzenia w szkołach publicznych zajęć lekcyjnych z wiedzy o społeczeństwie, a kryteriami oceny kandydatów było m.in. doświadczenie dydaktyczne oraz w pracy z dziećmi. Również postanowienia umowy³⁷ określały, że jednym z kryteriów doboru wykładowców jest doświadczenie w prowadzeniu zajęć. W wyniku kontroli nie stwierdzono przypadków zatrudnienia jako wykładowców osób niespełniających warunków dotyczących wykształcenia, natomiast badanie szczegółowe dotyczące trzech zatrudnionych wykładowców³⁸ wykazało, że tylko jedna z nich zamieściła w złożonym CV informację wskazującą na posiadanie doświadczenia w prowadzeniu zajęć dydaktycznych, tj. drugiego z kryteriów oceny dotyczącego wyboru wykładowców.

Były Prezes Fundacji³⁹ zeznał, że nie pamięta szczegółów dotyczących ocen dwóch osób (D. C. i M. H.)⁴⁰, natomiast P. S. została wybrana na wykładowcę w projekcie LzT⁴¹ z uwagi na doświadczenie związane z pracą w tym programie i jego znajomość. Z udostępnionych dokumentów dotyczących oceny dwóch z ww. osób (D.C. i M.H.) wynika, że M.H. nie otrzymała punktów za doświadczenie. Fundacja nie przekazała dokumentacji z wyboru trzeciej osoby (P.S.), jak zeznała Pełnomocnik, z uwagi na brak protokołów z wyboru w dokumentacji Fundacji.

(akta kontroli: tom I str. 177, 183-195, tom II str. 307, tom VII str. 317-350)

Była koordynator projektu⁴², jedna z trzech ww. wykładowców zeznała, że nie ma wiedzy, kto oceniał jej kandydaturę na stanowisko wykonawcy w projekcie. Stwierdziła, że posiadała doświadczenie w realizacji zajęć szkoleniowych i że taką informację przekazała w formularzu zgłoszeniowym, za pomocą którego zgłaszało się oferty. Zeznała również, że rekrutacja wykonawców była trudna, ciężko było ich znaleźć, więc nie zamykano dostępu osobom, które nie posiadały żadnego doświadczenia w prowadzeniu zajęć. Kluczowe było wykształcenie prawnicze.

(akta kontroli: tom I str. 258)

W związku z realizacją projektu „Lekcje z Temidą”, zgodnie z warunkami umowy, Fundacja prowadziła wyodrębnioną ewidencję księgową otrzymanych środków dotacji⁴³ oraz ponosiła wydatki z wyodrębnionego rachunku bankowego.

³⁶ Zarządzenie w sprawie przyjęcia regulaminu rekrutacji prowadzących zajęcia w ogólnopolskim programie przeciwdziałania przyczynom przestępczości skierowanym do dzieci i młodzieży.

³⁷ Tj. oferta (załącznik nr 1 do umowy), w części dotyczącej „zasobu kadrowego przewidzianego do realizacji zadania”, w pkt 4.

³⁸ P.S., M.H. i D.C.

³⁹ Piotr Nowak

⁴⁰ Jako wykładowcy osoby te zostały wskazane w dokumencie zmieniającym ofertę z dnia 5 maja 2020 r.

⁴¹ Wskazana jako wykładowca zmianą z 7 marca 2021 r. Poprzednio zajmowała stanowisko koordynatora projektu (w okresie od 12 grudnia 2019 r. do 12 lutego 2021). Od dnia 12 lutego 2021 r. zajmowała także stanowisko specjalisty ds. promocji.

⁴² P.S.

⁴³ Obowiązująca w Fundacji polityka rachunkowości, przyjęta uchwałą nr 1/2019 z 6 czerwca 2019 r. oraz uchwałą nr 1/12/2021 z 3 grudnia 2021 r. wg których rozliczenia wpływów z dotacji i wydatków na cele ustalone zgodnie z umowami księgowane były na kontach zespołu „9” – odrębnie dla każdej z zawartych umów.

Badaniem⁴⁴ objęto 202 z 1425 (tj. 14,18%) dowodów księgowych na łączną kwotę 1 497 169,97 zł, dotyczących projektu „Lekcje z Temidą”. Stwierdzono, że:

- wszystkie objęte sprawdzeniem dowody księgowe zostały opisane w sposób trwały i zawierały informację o sfinansowaniu projektu ze środków Ministerstwa Sprawiedliwości w ramach Funduszu Sprawiedliwości,
- wszystkie wydatki zostały poniesione w okresie realizacji zadania wskazanym w umowie dotacji nr DFS-II.7211.1275.2019 z dnia 25.07.2019 r.;
- 201 dowodów księgowych zostało prawidłowo opisane, zgodnie z postanowieniami § 9 umowy dotacji. W jednym przypadku rachunek wystawiony przez koordynatora projektu, nie został podpisany przez osobę sprawdzającą wykonanie prac (szczegółowy opis zamieszczono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*);
- Fundacja we wrześniu 2023 r. zawarła jedną, a w grudniu 2023 r. dwie kolejne umowy na realizację kampanii edukacyjno-informacyjnych, na łączną kwotę 346,9 tys. zł, które przeprowadzono w ostatnim kwartale trwania projektu LzT (szczegółowy opis zamieszczono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli: tom V str. 296-324, tom VI str. 287-326, tom VIII str. 1-553)

Analiza dokumentacji dotyczącej realizacji działań w projekcie LzT wykazała m.in., że:

- realizacja zajęć w szkołach potwierdzona była sprawozdaniami wymaganymi umowami zlecenia, w których wykonujący wskazywali miejsce przeprowadzenia zajęć, liczbę przeprowadzonych zajęć i klasy, w których się odbyły. Sprawozdania podpisywane były przez wykonawcę i przedstawiciela szkoły. Ponadto po przeprowadzonych zajęciach, uczestnicy wypełniali ankiety (testy wiedzy)⁴⁵;
- w latach 2022-2023 Fundacja zorganizowała 42 konkursy, w większości dotyczące zagadnień związanych z przestrzeganiem prawa oraz bezpieczeństwem w sieci⁴⁶. Stwierdzono, że trzy ostatnie konkursy, z 2023 r. dotyczyły zagadnień związanych z edukacją: „Dzień Edukacji Narodowej”, „Edukacja to podstawa” oraz „Mój nauczyciel – doceniam, szanuję, dziękuję”. Tematyka konkursów była uzgadniania z Dysponentem Funduszu, a ogłoszenia o konkursach publikowane w mediach społecznościowych wraz z informacjami o nagrodach.

Pełnomocnik Prezesa wyjaśniła m.in., że pomysł na konkursy pojawił się po rozmowach z prowadzącymi zajęcia i uczestnikami. Miały one na celu zachęcenie dzieci i młodzieży do utrwalenia tematyki przeciwdziałania przestępczości i pewnej refleksji nad rzeczywistością, która ich otacza, a w ostatnich trzech konkursach chodziło o budowanie postawy obywatelskiej uczniów względem nauczycieli, co było zgodne z celem realizowanego projektu. Większość projektu realizowana była w formie

⁴⁴ Doboru próby do szczegółowego badania wydatków dokonano w sposób celowy.

⁴⁵ Przykładowo: w II połowie 2021 r. w 283 szkołach w 16 województwach, w II połowie roku 2022 zajęcia przeprowadzono w 183 szkołach w 744 klasach w sześciu województwach, w II połowie 2023 r. w 122 szkołach dla 550 klas w sześciu województwach. Konspekt zajęć przewidywał prowadzenie dwóch godzin lekcyjnych zajęć dotyczących aspektów: źródeł prawa, studiów prawnych, odpowiedzialności karnej nieletnich, zachowań w Internecie i zagrożeń związanych z użytkowaniem sieci, praw konsumenta, pomocy gdy padnie się ofiarą przestępstwa, przestępstw dotyczących stalkingu i prześladowań w szkole. Testy wiedzy wypełniane po zajęciach dotyczyły zagadnień określonych w konspekcie.

⁴⁶ M.in.: „Bezpieczni w sieci”, „Prawo na stoku”, „Znam swoje prawa”, „Ogólnopolski dzień praw zwierząt”.

zająć w szkole i ostatnie konkursy były niejako nawiązaniem do zajęć wcześniej prowadzonych. Ich celem było zbudowanie szacunku, a także odbudowanie autorytetu nauczycieli, którzy również mogą być ofiarami przestępstw (hejt, stalking) popełnianych przez młodzież.

NIK zwraca uwagę, że zakres tematyczny trzech wymienionych powyżej konkursów nie miał związku z problematyką przeciwdziałania przestępczości, ani z celami projektu, obejmującymi wzrost świadomości i wiedzy prawnej u młodzieży.

(akta kontroli: tom I str. 227-228, tom VI str. 327-331, 485, tom V str. 87-123, tom VI str. 328-331, tom XI str. 294, tom XIII str. 72, 398)

Największe koszty dodatkowych produktów⁴⁷ w projekcie LzT, zrealizowanych w ramach działania „tworzenie, wzmacnianie i rozbudowa sieci pomocy ofiarom przestępstw oraz zapobieganie przestępczości”, dotyczyły:

- działalności Centrum Edukacyjnego w wysokości 484,5 tys. zł, w tym: najmu lokalu (44,9 tys. zł w 2020 r., 144,0 tys. zł w 2021 r., 90,4 tys. zł w 2022 r. i 129,0 tys. zł w 2023 r.) oraz wyposażenia (50,5 tys. zł w 2020 r. i 25,7 tys. zł w 2021 r.). Poniesione koszty nie przekraczały kosztów określonych w kosztorysie ofertowym. Kontrolującym przedłożono ankiety⁴⁸ za lata 2021-2023, w których wyrażono opinie o organizowanych w Centrum zajęciach, nie przedstawiono natomiast informacji/wykazu organizowanych zajęć/wydarzeń i list obecności (szczegółowy opis zamieszczono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).
- zakupu książek (57,5 tys. zł) i nagród w konkursach (63,0 tys. zł). Koszty te nie przekroczyły wartości określonych w kosztorysach. Książki były dystrybuowane w szkołach, a nagrody rozdawane w ramach zorganizowanych konkursów. NIK zwraca jednak uwagę, że zakupione książki: „Polskie Logos a Ethos” (za kwotę 17,2 tys. zł) oraz „Rotmistrz. Ilustrowana biografia Witolda Pileckiego” (za kwotę 40,3 tys. zł), nie miały związku z tematyką przeciwdziałania przestępczości, ani z celami projektu obejmującymi wzrost świadomości i wiedzy prawnej u młodzieży.
- utworzenia aplikacji mobilnej (263,7 tys. zł), wykonania komiksu dostępnego w ramach aplikacji (92,3 tys. zł). Koszty te nie przekraczały kosztów określonych w kosztorysie. Jak wynika z wyjaśnień Pełnomocnika Prezesa Fundacji, aplikacja mobilna była dostępna do kwietnia 2024 r. Pełnomocnik Prezesa Fundacji nie wyjaśniła przyczyn braku dostępności aplikacji obecnie, wskazując, że projekt zakończył się w 2023 r.
- opracowania i wytworzenia gry planszowej (213,0 tys. zł, w tym 78,0 tys. zł projekt w 2020 r. i 135,0 tys. zł wykonanie w 2022 r.). Koszty te nie przekroczyły wartości określonych w kosztorysach. Gra, wg wyjaśnień byłej

⁴⁷ Bez kosztów kampanii informacyjnych.

⁴⁸ Ankiety zawierały siedem pytań: 1. Czy jesteś zadowolony z oferty edukacyjnej prowadzonej w ramach projektu jak również oferowanej w ramach CEPIO? 2. Czy brałeś udział w zajęciach edukacji prawnej prowadzonych pod nazwą „Lekcje z Temidą”? 3. Czy dzięki ofercie edukacyjnej prowadzonej w ramach projektu, jak również oferowanej w ramach CEPIO zwiększyła się Twoja wiedza w zakresie pożądanego społecznie wzorca zachowań? 4. Czy dzięki ofercie edukacyjnej prowadzonej w ramach projektu, jak również oferowanej w ramach CEPIO wzrosła Twoja świadomość społeczna z zakresie działalności probono oraz sposobów pomocy zwiększyła się Twoja wiedza w zakresie pożądanego społecznie wzorca zachowań? 5. Czy dzięki ofercie edukacyjnej prowadzonej w ramach projektu, jak również oferowanej w ramach CEPIO wzrosła Twoja wiedza z zakresu funkcjonowania sieci pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem Funduszu Sprawiedliwości oraz działalności systemu nieodpłatnej pomocy prawnej i poradnictwa obywatelskiego? 6. Czy uważasz, że punkty podobne do CEPIO powinny funkcjonować również w innych miejscowościach? 7. Skąd dowiedziałeś się o CEPIO? Ankiety były anonimowe. Do kontroli przedstawiono 200 ankiet za 2021 r., 181 ankiet z 2022 r. i 266 ankiet za 2023 r.

koordynator projektu była dystrybuowana w szkołach, a uzasadnieniem jej stworzenia była chęć pozostawienia „pamiątki” utrwalającej cele programu.
(akta kontroli: tom I str. 259, 260, 287, tom II str. 309-323, tom VI str. 375-378)

Zdaniem NIK, tak liczne zmiany oferty wynikały m.in. z braku adekwatnego doświadczenia Fundacji, niewłaściwego rozpoznania problemu, którego miała dotyczyć dotacja uzyskana w wyniku sprofilowanego konkursu II oraz z dążenia do uniknięcia zwrotu niewykorzystanej części dotacji, w tym kosztów administracyjnych.

5. Wniosek/oferta Fundacji i pierwotna umowa w projekcie Akademia Liderów Sprawiedliwości przewidywały realizację ośmiu produktów zadania, tj.: zajęć dydaktycznych przeprowadzonych w ramach zjazdów szkoleniowych (1), organizacji seminariów (2), przygotowania i przeprowadzenia projektów społecznych (3) mentoringu (4), zgłoszenia projektów legislacyjnych (5), prowadzenia profili programu w mediach społecznościowych (6), utworzenia strony internetowej programu (7), utworzenia logotypu programu (8). Liczba produktów, wg składanych sprawozdań i dokumentacji zmian, w latach 2021-2023 nie uległa zmianie.

Trzy z ośmiu produktów projektu, związanych z promocją projektu, zostało zrealizowanych w całości (logotyp, strona internetowa oraz profile w mediach społecznościowych). Pozostałe pięć produktów, na koniec 2023 r. (dwa lata przed zakończeniem projektu wynikającym z umowy), zostało zrealizowanych na poziomie od 43% planu (mentoring) do 60% planu (projekty społeczne).

Dla projektu ALS w pierwotnej umowie zdefiniowano dziewięć rezultatów projektu:

- osiem z nich zdefiniowano jako nabycie wiedzy, wzrost świadomości, wartość planowaną do osiągnięcia wyrażono wskaźnikiem procentowym ogólnej liczby uczestników (wartości od 70% do 90%), a sposobem monitorowania były ankiety, test wiedzy, wywiady z uczestnikami, raporty;
- jeden rezultat (zainicjowanie cyklu spotkań on-line na temat zjawisk poddanych analizie przez studentów i absolwentów kierunków prawniczych) odnosił się do liczby zrealizowanych spotkań, a sposobem monitorowania była analiza mediów, liczba wyświetleń w mediach społecznościowych, liczba postów w mediach społecznościowych oraz „polubieni”.

Analiza sprawozdań Fundacji wykazała, że na koniec 2023 r. osiągnięto planowane poziomy ośmiu wskaźników (dotyczących nabycia wiedzy i wzrostu świadomości⁴⁹), jedynym niewykonanym był wskaźnik dotyczący cyklu spotkań on-line wykonany w 40%.

(akta kontroli: tom III str. 79-89, 248-259, tom VII str. 441-450, tom XV str. 256-263)

W sprawozdaniach okresowych Fundacja wykazywała koszty realizacji poszczególnych działań – w przypadku projektu ALS było to pięć zadań. Ze składanych przez Fundację sprawozdań z realizacji projektu wynika, że koszty ponoszone w odniesieniu do poszczególnych działań wyniosły:

- „organizowanie i przeprowadzanie akcji i przedsięwzięć informacyjnych” – 217,6 tys. zł, tj. 98,55% planowanych kosztów (220,8 tys. zł);

⁴⁹ Do kontroli przekazano testy wypełniane przez uczestników zjazdów z roku 2022. Pytania w testach (6 pytań) dotyczyły znajomości treści przekazywanych w trakcie prowadzonych zajęć.

- „tworzenie, wzmacnianie i rozbudowa sieci pomocy ofiarom przestępstw oraz zapobieganie przestępczości” – 1 422,1 tys. zł, tj. 88,39% planowanych kosztów (1 609,0 tys. zł);
- „organizowanie lub zlecanie organizacji konferencji, seminariów” – 181,2 tys. zł, tj. 86,06% planowanych kosztów (210,5 tys. zł)⁵⁰;
- „zlecanie organizacji szkoleń w zakresie praw, sytuacji oraz potrzeb osób pokrzywdzonych przestępstwem i zapobieganiu przestępczości” – 1 231,9 tys. zł, tj. 95,05% planowanych kosztów (1 296,0 tys. zł);
- „koszty administracyjne” – 836,6 tys. zł, tj. 100% planowanych kosztów (836,6 tys. zł).

(akta kontroli: tom III str. 418, tom VI str. 335-338)

Jak wynika z dokumentacji projektu, nie zmieniając produktów i rezultatów produktów przyjętych dla projektu, w ramach jednego z działań, pn. „Tworzenie, wzmacnianie i rozbudowa sieci pomocy ofiarom przestępstw oraz zapobieganie przestępczości oraz pomocy postpenitencjarnej”, zwiększono⁵¹ w trakcie trwania projektu liczbę zadań z dwóch (organizacja projektu społecznego oraz mentoring) do czterech (dodatkowo: utrzymanie przestrzeni do nagrań podcastów i filmów video⁵² oraz organizacja konkursów⁵³). Środki na te podzadania uzyskano zmniejszając koszty przedsięwzięć informacyjnych, wynagrodzenia kierownika merytorycznego programu oraz organizacji projektu społecznego.

(akta kontroli: tom III, str. 384-408, 420, 470-528)

Przyczyną ww. zmian była, według zeznań Prezes Fundacji i wyjaśnień Pełnomocnika Prezes Fundacji, potrzeba rozwinięcia projektu, aby był on skierowany nie tylko do wąskiej grupy uczestników, ale do wszystkich odwiedzających strony Fundacji w mediach społecznościowych i Internecie. Zmiany te miały też być zachętą dla przyszłych potencjalnych uczestników projektu ALS. Prezes i Pełnomocnik nie byli w stanie wyjaśnić, dlaczego organizacja konkursów nie została zwymiarowana – przy zmianie umowy nie zwrócono Fundacji uwagi na potrzebę określenia wskaźników rezultatu i produktu dla organizowanych konkursów. Kierownik merytoryczny projektu ALS zeznał: „Pomysł na realizację studia nagrań powstał w wyniku ograniczeń związanych z covidem i był pomysłem wspólnym całego zespołu realizującego projekt. Analizowaliśmy możliwości wynajmowania studia lub zlecenia nagrań innym podmiotom (przed złożeniem zmiany do Dysponenta), ale nieformalnie bez pisemnego opracowania. Wg naszych ustaleń koszty byłyby wyższe i dodatkowo dostęp mógł być ograniczony ze względu na pandemię. W pomysł na zorganizowanie studia nagrań chodziło też o zaangażowanie uczestników

⁵⁰ Seminarium kończące I edycję ALS w dniach 29.09.-02.10.2022, w ramach którego zrealizowano zajęcia: „Psychologiczne aspekty przeciwdziałania przestępczości – podsumowanie”, „Ekspertyzy sądowe – czym są, jak wyglądają w praktyce, jakie są współcześnie ich możliwości i kierunki rozwoju?”, „Jak przeciwdziałać nadużyciom przeciw franczyzobiorcom?”, „Jak skutecznie przekonywać? Perswazja i argumentacja”, „Wybrane problemy odpowiedzialności prawnej w postępowaniu z osobami pozbawionymi wolności”, „Prawo naturalne”. W seminarium kończącym II edycję ALS w dniach 14-15.09.2023 r., w ramach którego zrealizowano zajęcia: „Blaski i cienie pracy prawnika”, „Kompendium mówcy”, „Administracyjno-prawne metody przeciwdziałania przestępczości”, „Polska w NATO — wyzwania i perspektywy” oraz „Podsumowanie projektu – weryfikacja wiedzy”.

⁵¹ Aneksem nr 2 do umowy (zmiana z 27.09.2021 r. – oferta nr c888-9452-1999b - studio nagrań) i aneksem nr 4 z 16 grudnia 2022 r. (zmiana z 09.12.2022 nr oferty aeb8-0083-4ebb – konkursy).

⁵² Kosztorys na 2021 r. przewidywał 198,5 tys. zł na utworzenie i utrzymanie studia, a w kolejnych latach 112,2 tys. na utrzymanie studia i realizację nagrań. Koszty utworzenie studia wyniosły łącznie 162,3 tys. zł.

⁵³ Kosztorys przewidywał zakup nagród za 100,0 tys. zł i książek za 24,0 tys. zł, Koszty zakupu nagród wyniosły 99,0 tys. zł a zakupu książek 18,5 tys. zł.

zająć do tworzenia audycji i podcastów i w tym celu tworzyliśmy własne studio nagrań, dostępne bez ograniczeń”.

(akta kontroli: tom I str. 228, 236)

Zgodnie z warunkami umowy dotyczącej projektu ALS, Fundacja prowadziła wyodrębnioną ewidencję księgową środków dotacji⁵⁴ oraz ponosiła wydatki z wyodrębnionego rachunku bankowego.

W wyniku sprawdzenia 101 z 817 (12,36%) dowodów księgowych dotyczących umowy ALS, na łączną kwotę 1 375 201,18 zł, stwierdzono, że:

- dokumenty finansowo-księgowe zawierają adnotację o sfinansowaniu ze środków Ministerstwa Sprawiedliwości w ramach Funduszu Sprawiedliwości,
- wszystkie wydatki zostały poniesione w okresie realizacji zadania wskazanym w umowie dotacji nr DFS-VII.7211.35.2020 z dnia 05.02.2021 r.,
- wszystkie dowody księgowe objęte próbą zostały prawidłowo udokumentowane i opisane, zgodnie z wymogami § 9 umowy dotacji,
- w rozliczonych w 2021 r. wydatkach zawarto koszty administracyjne o wartości 35 234,37 zł (wg sprawozdania) za trzy miesiące: styczeń, luty i marzec 2021 r.⁵⁵, rozliczając koszty administracyjne w wysokości 11 744,79 zł, poniesione przed dniem zawarcia umowy (5 lutego 2021 r.), co było zgodne z § 2 pkt 17 umowy.

(akta kontroli tom VII str. 1-19, 83-316, tom IX str. 1-442, 443-446)

Analiza dokumentacji z realizacji działań określonych w projekcie ALS wykazała, że:

- wyboru uczestników zjazdów dokonywano na podstawie przekazanych przez kandydatów CV, wypełnionych ankiet – testu MAPP3, tj. zgodnie kryteriami określonymi w ofercie Fundacji;
- zgodnie z ofertą Fundacji w latach 2021-2023 zrealizowano projekty społeczne polegające na wykonywaniu prac porządkowo – remontowych oraz opiece nad podopiecznymi, m.in.: w hospicjum, schronisku dla bezdomnych, ośrodkach wychowawczych;
- w latach 2022-2024 Fundacja przeprowadziła 15 konkursów dotyczących zagadnień z dziedziny prawa, m.in.: procedur dotyczących zgłaszania naruszeń prawa „Referre crimen”; wpływu współpracy międzynarodowej na przeciwdziałanie przestępczości „Bonum cooperante”; wpływu nowoczesnych technologii na system prawny. Dziewięć z 15 konkursów zorganizowanych zostało w 2024 r.

W związku z pytaniem, czy organizacja konkursów w 2024 r. była akceptowana przez Dysponenta Funduszu, Pełnomocnik Prezesa Fundacji stwierdziła, że nie pamięta, czy pierwsze konkursy w 2024 r. były zgłoszone do ministerstwa. Ministerstwo wstrzymało finansowanie na 2024 r., nie zawiadamiając Fundacji o tym fakcie, nie podając również przyczyn zaprzestania przekazywania środków. Informację, że Fundacja nie otrzyma dofinansowania została zamieszczona na stronie internetowej. Jednocześnie opiekun projektu ze strony Ministerstwa Sprawiedliwości przypominał o obowiązku przekazywania m.in. wyciągów bankowych. W końcu czerwca Fundacja wypowiedziała umowę w związku z nieotrzymaniem środków i brakiem możliwości finansowania

⁵⁴ Obowiązująca w Fundacji polityka rachunkowości, przyjęta uchwałą nr 1/2019 z 6 czerwca 2019 r. oraz uchwałą nr 1/12/2021 z 3 grudnia 2021 r. wg których rozliczenia wpływów z dotacji i wydatków na cele ustalone zgodnie z umowami księgowane były na kontach zespołu „9” – odrębnie dla każdej z zawartych umów.

⁵⁵ Nota z 31 marca 2021

zaplanowanych działań. Konkursy były realizowane z uwagi na zakupione nagrody (w całości w 2022 r.), aby racjonalnie i zgodnie z umową wykorzystać środki Funduszu. Przeprowadzane konkursy były rozwinięciem projektu ALS, zwłaszcza nagrywanych audycji i podcastów, skierowanych nie tylko do wąskiej grupy uczestników projektu (zjazdów szkoleniowych), ale do wszystkich odwiedzających strony Fundacji w mediach społecznościowych i Internecie, a także miały też być zachętą dla przyszłych potencjalnych uczestników projektu ALS.

(akta kontroli tom I str. 228, tom VI str. 1-101, 476-493)

- Fundacja realizowała przewidziane w umowie dotyczącej programu zjazdu szkoleniowe dla studentów i absolwentów, tj.: w ramach I edycji ALS, w okresie od grudnia 2021 r. do czerwca 2022 r., siedem zjazdów tzw. Sekcji Akademickiej i siedem zjazdów Sekcji Absolwenckiej. W zjazdach Sekcji Akademickiej uczestniczyło od 35 do 42 osób, a w zjazdach Sekcji Absolwenckiej od 38 do 43 osób. W okresie od grudnia 2022 r. do czerwca 2023 r. odbywały się zjazdy szkoleniowe w ramach drugiej edycji ALS, po siedem dla każdej z grup. W zjazdach Sekcji Akademickiej uczestniczyło od 36 do 45 osób, a w zjazdach Sekcji Absolwenckiej od 43 do 50 osób. W ramach trzeciej edycji programu ALS, w 2023 r. odbył się jeden wspólny zjazd Sekcji Akademickiej i Sekcji Absolwenckiej, w którym wzięło udział 49 uczestników Sekcji Akademickiej i 45 uczestników Sekcji Absolwenckiej⁵⁶.

Pełnomocnik Prezesa Fundacji wyjaśniła, że „celem projektu była również integracja jego uczestników, wymiana doświadczeń, »scalenia młodych ludzi w grupę« i to była jedna z przyczyn dla których zjazdy rozpoczynały się w piątek. Ponadto uczestnicy zjazdów musieli dojechać na zajęcia i często nie mieli możliwości dojechać rano w sobotę. Zmiana w organizacji zjazdów na lata 2023/2024 wynikała z telefonicznego rozeznania rynku i uzyskania informacji, że koszt dwunoclegowych zjazdów będzie przekraczał planowane koszty wg. oferty”;

(akta kontroli tom I str. 279, tom VI str. 333-366, tom XIV str. 93, 137-138, 291, tom XV str. 84-85, 288)

W ramach zjazdów zorganizowane zostały szkolenia dotyczące m.in.: mediacji w prawie karnym; zarządzania projektami pomocowymi, w szczególności skierowanymi do osób pokrzywdzonych przestępstwem; wystąpienia publiczne - sztuka dotarcia z informacją do każdej grupy, w tym w szczególności do osób wykluczonych i pokrzywdzonych przestępstwem; przeprowadzono wykład nt. aksjologii orzecznictwa, podczas którego poruszone zostały m.in. zagadnienia dotyczące godności człowieka i dobra wspólnego jako konstytucyjnego uzasadnienia konieczności zwalczania przestępczości, prawa do sądu i konstytucyjności wybranych czynności procesowych; zorganizowano warsztaty zarządzania sobą w czasie; przeprowadzono zajęcia z zakresu ścieżek rozwoju zawodowego prawników i wyzwań stojących współcześnie przed zawodami prawniczymi, m.in. w kwestii wykrywania i przeciwdziałania przestępczości; wygłoszono wykład o autonomii moralnej i racjonalności decyzji w zawodach prawniczych oraz o dylematach moralnych w kontekście pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz przeciwdziałania przyczynom przestępczości; przeprowadzono wykład o obronie prawdy historycznej oraz przestępstwach na tle znieważenia narodu polskiego; zorganizowano warsztaty legislacyjne; warsztaty z zakresu wykorzystania mowy ciała

⁵⁶ Zjazdy organizowane były w Warszawie, jako zjazdu dwunoclegowe (od piątku do niedzieli – z wyjątkiem zjazdów sekcji akademickiej i absolwenckiej z grudnia 2023 r.) Koszt jednego zjazdu dla jednej sekcji wynosił ok. 30,0 tys. zł

w wystąpieniach publicznych; symulacje rozprawy karnej; warsztaty dotyczące elementów wizerunku prawnika jako zawodu publicznego zaufania; wykład na temat roli służb specjalnych w przeciwdziałaniu przestępczości; zajęcia w zakresie zwięzłego i logicznego sporządzania pism; warsztat dotyczący istotnych elementów wizerunku prawnika jako zawodu zaufania publicznego, warsztaty z zakresu legislacji; zajęcia z zakresu cyberprzestępczości i cyberbezpieczeństwa; wykład dotyczący przyczyn bogactwa narodów i jego roli na płaszczyźnie od geopolityki do przyczyn przestępczości; warsztat z zakresu komunikacji w administracji publicznej; zajęcia dotyczące sieci społecznych i ich znaczenia w kontekście przeciwdziałania przyczynom przestępczości; zajęcia z zakresu protokołu dyplomatycznego; warsztaty negocjacyjne; warsztaty „Rozprawa karna w praktyce”; warsztaty negocjacyjne; zajęcia z zarządzania projektami; wykład o autonomii moralnej i racjonalności decyzji w zawodach prawniczych, dylematach moralnych w kontekście pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz o przeciwdziałaniu przyczynom przestępczości; warsztaty dotyczące wstępu do zarządzania sobą w czasie; zajęcia „Głos i mówienie jako elementy kreowania wizerunku prawnika”; wykład dotyczący walki o dobre imię Rzeczypospolitej na gruncie procesowym, wykład z zakresu „Motywacyjnej analizy potencjału zawodowego jako narzędzia określania celów zawodowych prawnika; wykład na temat „Prawo prawem czy towarem - o dobrym życiu w Polsce”; zajęcia z zakresu sprawnej komunikacji w administracji publicznej; wykład dotyczący Państwa i jego roli w kształtowaniu porządku społecznego; warsztaty dotyczące budowania atrakcyjnej struktury wystąpienia; zajęcia z zakresu sieci społecznych; warsztaty z zakresu przyjaznego języka urzędowego i kultury komunikacji elektronicznej; zajęcia z perswazji oraz komunikacji; zajęcia „Etykieta dla prawników - praktyczne elementy towarzyszące wykonywaniu zawodów prawniczych”; zajęcia „Psychologiczne aspekty przeciwdziałania przyczynom przestępczości”.

W ramach zjazdów rozdawano uczestnikom książki⁵⁷: „Rotmistrz. Ilustrowana biografia Witolda Pileckiego” (100 szt.), „7 nawyków skutecznego działania” Covey Stephen R. (100 szt.), „Historia prawa naturalnego” Javier Hervada Wydawnictwo PETRUS (100 szt.), „Polskie Logos a Ethos - Roztrząsanie o znaczeniu i celu Polski”, „Obowiązki urzędników” (po 100 szt.), o łącznej wartości 18,5 tys. zł⁵⁸.

NIK zwraca uwagę, że zakres tematyczny wymienionych powyżej szkoleń obejmował różnorodne aspekty edukacji prawnej, menadżerskiej oraz z zakresu funkcjonowania administracji. Szkolenia takie mogły służyć podnoszeniu kompetencji ich uczestników, jednak znaczna część z nich nie miała żadnego, lub tylko pozorny związek z problematyką przeciwdziałania przestępczości.

(akta kontroli tom III str. 422-425, tom VI str. 381-384 tom IX str. 1-137, Tom XIV str. 348)

- w ramach mentoringu, dla uczestników projektu ALS prowadzone były m.in. zajęcia dotyczące: schematu życia w spełnieniu według japońskiej filozofii Ikigai – łączenia pasji, misji, zawodu i powołania, tj. 4 fundamentalnych aspektów życia; analizy miejsc do odbywania praktyk studenckich pod kątem cech interpersonalnych podopiecznego; rynku energii elektrycznej, gazu, ochrony interesów konsumentów; funkcjonowania Towarowej Giełdy

⁵⁷ Częściowo tych samych co w projekcie LzT.

⁵⁸ Zakupione książki były przekazywane uczestnikom zjazdów ALS za pokwitowaniem.

Energii; kryzysu na rynku energii elektrycznej; wpływu OZE na pracę Krajowego Systemu Elektroenergetycznego; sztucznej inteligencji w zarządzaniu sektorem energii elektrycznej; przygotowywania CV, staży, pracy wakacyjnej w administracji rządowej; modelowania ścieżki kariery; ustawy o komisji ds. badania wpływów rosyjskich i jej wpływu na przebieg kampanii wyborczej; roli odegranej przez sądownictwo w przebiegu lustracji w Polsce; katastrofy smoleńskiej i jej wpływu na polskie media i polską politykę; transformacji gospodarczej i politycznej w latach 90-tych; uwłaszczenia nomenklatury, ustawy o komisji ds. badania wpływów rosyjskich i jej wpływu na przebieg kampanii wyborczej, roli odegranej przez sądownictwo w przebiegu lustracji w Polsce, katastrofy smoleńskiej i jej wpływu na polskie media i polską politykę, transformacji gospodarczej i politycznej w l. 90-tych, uwłaszczenia nomenklatury.

NIK zwraca uwagę, że zakres tematyczny wymienionych powyżej działań mentoringowych nie miał związku z problematyką przeciwdziałania przestępczości.

(akta kontroli tom IX str. 28-125)

- w ramach dodatkowego zadania dotyczącego utworzenia i utrzymania studia nagrań Fundacja opublikowała m.in. 111 filmów o tematyce prawnej na portalu You Tube. Dotyczyły one m.in. zagadnień związanych z konkretnymi rodzajami przestępstw i przeciwdziałaniem przestępczości, np.: „przemocy w rodzinie”, „przestępczości nieletnich”, „paserstwa”, „korupcji” jak i niezwiązanych wprost z przeciwdziałaniem przestępczości, np. dotyczących: podobieństw i różnic w najmie okazjonalnym i zwykłym, sztucznej inteligencji, specyfiki działania komisji ds. pedofilii, analizy śladów krwawych. Zamieszczone w portalu filmy wyświetlone były od 43 do 768 razy.

(akta kontroli: tom VI str. 538)

- Fundacja zatrudniła jako wykonawcę pracownika Ministerstwa Sprawiedliwości, który przeprowadził po osiem godzin zajęć w ramach zjazdów szkoleniowych ALS w latach 2022- 2023 r. za które otrzymał łączne wynagrodzenie w wysokości 4,8 tys. zł⁵⁹ (szczegółowy opis zamieszczono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli tom III str. 426-429, 444-455, 529-535, tom VI str. 150, 151, 177)

Z zeznań Prezes Fundacji wynika m.in., że wszystkie działania realizowane w ramach projektu, zgodnie z zawartą umową, miały na celu edukowanie przyszłej kadry prawniczej i nie ograniczały się jedynie do przeciwdziałania przestępczości. Ich celem był także rozwój osobisty, który w przyszłości miał zaowocować lepszą pracą na rzecz osób pokrzywdzonych różnego typu przestępstwami. Mentoring realizowany był indywidualnie z każdym z uczestników, co pozwoliło na dopasowywanie prowadzonych zajęć do ich indywidualnych zainteresowań. Miały one na celu również poszerzać wiedzę i budować postawę młodych ludzi.

Pełnomocnik Prezesa Fundacji wyjaśniła ponadto, że zakupione książki były rozdysponowane wśród uczestników zjazdów jako materiały edukacyjne i krzewiące obywatelską postawę – zgodnie z warunkami konkursu i umowy. Zaznała ponadto, że nie pamięta, kto zdecydował, że Fundacja zakupi akurat konkretne pozycje książki, a także, czy propozycja zakupu książek wychodziły od p. Rajskiego - wykładowcy w projekcie ALS.

(akta kontroli tom I str. 221, 229-230)

⁵⁹ Rachunki z: 19 marca 2022 r. na 1,2 tys. zł, 9 kwietnia 2022 r. na 1,2 tys. zł i 21 stycznia 2023 r. na 2,4 tys. zł.

NIK zwraca uwagę, że finansowanie rozwoju osobistego przedstawicieli zawodów prawniczych nie wchodzi w zakres zadań finansowanych ze środków funduszu celowego, jakim jest Funduszu Sprawiedliwości. Brak jest również możliwości potwierdzenia, że uzyskane w ten sposób kompetencje będą w przyszłości faktycznie wykorzystywane w sprawach dotyczących osób pokrzywdzonych przestępstwem.

Analiza dokumentacji dotyczącej realizacji obu projektów wykazała, że Fundacja, po zmianie siedziby w 2022 r., wynikającej z zaprzestania wynajmowania dotychczasowych lokali przy ul. Trębackiej 4), do końca 2023 r., jako adres swojej siedziby, wskazywała adres: Trębacka 4 lok. 128, który do dnia 4 lutego 2022 r. wynajmowała od Krajowej Izby Gospodarczej. Zmianę siedziby Fundacji wskazano dopiero w korespondencji i sprawozdaniach składanych do Dysponenta Funduszu w 2024 r. (szczegółowy opis zawarto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli tom XII str. 2, 156, 221, 135, tom XV str. 2, 6, 38, 169, 175, 298-360)

Analiza dokumentacji⁶⁰ dotyczącej wydatków na wynagrodzenia kierowników merytorycznych obu projektów, koordynatora projektu LzT oraz asystentów kierownika merytorycznego (w projekcie LzT i ALS) wykazała, że:

- osoby te zostały zatrudnione na podstawie umów zlecenia na czas określony⁶¹, były zobowiązane do przedstawiania miesięcznych sprawozdań z realizacji umów (w projekcie LzT do wykazania liczby godzin przepracowanych dziennie, w projekcie ALS do wykazania wykonywanych prac i łącznej liczby godzin przepracowanych w miesiącu). Ustalono, że jednemu asystentowi Fundacja wypłaciła za czerwiec i lipiec 2021 r. wynagrodzenie za współpracę przy obu projektach (po 120 i 80 godzin miesięcznie), w łącznej wysokości 14,0 tys. zł. Wypłacone tej osobie wynagrodzenie za miesiąc lipiec w kwocie 3,0 tys. zł, za pracę przy projekcie LzT, było wyższe od ustalonego w umowie w wysokości 2,7 tys. zł (szczegółowy opis zawarto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli Tom IV, str. 300-501, Tom V, str. 1-78, Tom VI, str. 207-249)

Prezesa Fundacji oraz kierownicy merytoryczni (w obu badanych projektach) zeznali, że od wykonawców prac nie wymagano bardziej szczegółowych sprawozdań z realizacji przydzielonych zadań, a nadzór nad ich realizacją wykonywany był w ramach bieżącej pracy.

(akta kontroli tom I str. 178, 214, 223)

6. Obie umowy dotacji nakładały na Fundację obowiązek dokonywania wydatków w sposób celowy, oszczędny z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów i optymalnego doboru metod i środków służących do osiągnięcia założonych celów (§ 3 pkt 3 umów).

Kontrolującym przedłożono regulaminy udzielania zamówień:

- regulamin udzielania zamówień w Fundacji Altum na potrzeby realizacji projektu „Ogólnopolski program przeciwdziałania przyczynom przestępczości skierowany do dzieci i młodzieży”⁶²;

⁶⁰ Badaniem objęto próbę trzech umów z projektu ALS (kierownika merytorycznego oraz dwóch asystentów) oraz siedmiu umów w projekcie LzT (czterech asystentów, dwóch koordynatorów projektu, kierownika merytorycznego).

⁶¹ Początkowo umowy zawierano na czas od jednego do dwóch miesięcy, a po tym okresie na czas roku lub do końca trwania projektu.

⁶² Regulamin podpisany przez K. Jagiełę – Prezesa Fundacji – brak daty podpisania.

- regulamin udzielania zamówień w Fundacji Altum⁶³,
- aktualizację regulaminu udzielania zamówień w Fundacji Altum z 20 sierpnia 2023 r.⁶⁴

(akta kontroli tom VII str. 352-375)

Szczegółowym sprawdzeniem objęto zakup dwóch usług w ramach projektu „Lekcje z Temidą”:

- usługi opracowania i przeprowadzenia kampanii informacyjno-edukacyjnej, działań promocyjno-marketingowych oraz działań medialnych promujących bezpieczne zachowania w Internecie, ostrzegających o niebezpieczeństwach występujących w sieci internetowej oraz zachęcających do udziału w zajęciach z zakresu edukacji prawnej „Lekcje z Temidą”,
- usługi zaprojektowania i wykonania materiałów promocyjnych na potrzeby Fundacji Altum wraz z bezpłatną usługą magazynowania i dostawy do lokalizacji wskazanej przez Fundację w ramach projektu „Ogólnopolski program przeciwdziałania przyczynom przestępczości skierowany do dzieci i młodzieży”,

oraz jednej usługi zakupionej w związku z organizacją 3 edycji Akademii Liderów Sprawiedliwości:

- usługi konferencyjnej, hotelarskiej i gastronomicznej w ramach 11 zjazdów organizowanych w okresie grudzień-czerwiec 2024 r..

Zamówień związanych z zakupem ww. usług dokonano stosując zasady rozeznania rynku określone w procedurze z 3 grudnia 2021 r., tj. wysyłając zapytanie do trzech podmiotów/dostawców oraz dokonując wyboru oferty według ustalonych kryteriów (najniższej ceny). Kontrolującym nie przedstawiono dokumentacji z wyboru wykonawcy usług dotyczących: organizacji I zjazdu szkoleniowego⁶⁵; zakupu wyposażenia do przestrzeni nagraniowej⁶⁶; organizacji zjazdu szkoleniowego – seminarium kończącego edycję (sala, nocleg i wyżywienie 30.09-01.10.2022)⁶⁷; bieżącej obsługi informatycznej, wsparcia technicznego funkcjonowania przestrzeni nagraniowej⁶⁸ (szczegółowy opis zawarto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli tom I str. 284-285, 325, tom V str. 124-268, tom VI str. 251-272)

Żadna z badanych umów zawartych z Dysponentem Funduszu nie przewidywała współfinansowania przedmiotu umowy przez beneficjenta – Fundację Altum, co dopuszczały warunki określone w ogłoszeniach w sprawie przeprowadzenia przedmiotowych konkursów (§ 5 pkt 4).

(akta kontroli tom II str. 149-279, tom III str. 192-212)

Dysponent Funduszu Sprawiedliwości przekazywał środki na oba realizowane projekty w kwartalnych transzach, w większości zgodnie z przyjętym w umowach harmonogramem. Znaczące opóźnienia w przekazaniu środków, w stosunku do terminów określonych w umowach, wystąpiły przy przekazywaniu pierwszych transz środków po dniu zawarcia umów, tj.:

- dla umowy ALS środki na konto Fundacji przekazano po 13 dniach od terminu wynikającego z umowy⁶⁹,

⁶³ Przyjęty uchwałą nr 2/12/2021 z 3 grudnia 2021 r.

⁶⁴ Do kontroli przekazano dokument nie podpisany.

⁶⁵ Faktura VAT nr F/HPR/8591/2021 z 20.12.2021S.A

⁶⁶ Faktura VAT nr FH/2113755 z 30.12.2021

⁶⁷ Faktura VAT nr F/HPR/8174/2022 z 06.10.2022)

⁶⁸ Faktura VAT nr 02/12/2022 z 19.02.2022)

⁶⁹ Termin określono jako 14 dni od dnia zawarcia umowy (05.02.2021 r.), termin upłynął 19 lutego 2021 r. a środki wpłynęły na konto projektu 3 marca 2021 r.

- dla umowy LzT środki na konto, Fundacji przekazano po 24 dniach od terminu wynikającego z umowy⁷⁰. Ponadto jednodniowe opóźnienie w przekazaniu środków, nastąpiło także w styczniu 2021 r.⁷¹

Na sfinansowanie projektu LzT przekazano w 18 transzach kwotę 7 975,0 tys. zł.

Na sfinansowanie projektu ALS przekazano w 12 transzach kwotę 4 182,8 tys. zł.

(akta kontroli tom IV str. 16, tom VI str. 107)

7. Na realizację umowy projektu „Lekcje z Temidą” (zakończonych w 2023 r.) Fundacja wydatkowała kwotę 7 340,4 tys. zł, tj. 92% z 7 975,0 tys. zł przekazanej dotacji. Powyższe środki wykorzystane zostały w latach 2019-2023 na:

- organizowanie i przeprowadzanie akcji i przedsięwzięć informacyjnych – 199,8 tys. zł, tj. 73,78% planowanych kosztów (270,8 tys. zł),
- tworzenie, wzmacnianie i rozbudowa sieci pomocy ofiarom przestępstw oraz zapobieganie przestępczości – 5 641,4 tys. zł, tj. 92,34% planowanych kosztów (6 109,2 tys. zł),
- koszty administracyjne – 1 499,2 tys. zł, tj. 94% planowanych kosztów (1 595,0 tys. zł).

(akta kontroli tom II str. 313, 319-323)

W ramach projektu „Akademia Liderów Sprawiedliwości” Fundacji przyznano dotację na lata 2021-2025, w wysokości 7 506,2 tys. zł. W okresie 2021-2023, z przekazanej dotacji w kwocie 4 182,9 tys. zł, Fundacja wykorzystwała 3 889,4 tys. zł, tj. 92,98% przekazanych środków, z czego:

- w 2021 r. 92,87%, tj. 654,4 tys. zł z przekazanej dotacji w kwocie 704,7 tys. zł,
- w 2022 r. 92,88%, tj. 1 615,2 tys. zł z przekazanej dotacji w kwocie 1 739,1 tys. zł,
- w 2023 r. 93,13%, tj. 1 619,8 tys. zł z przekazanej dotacji w kwocie 1 739,1 tys. zł.

(akta kontroli tom III str. 418)

8. Dla obu projektów wysokość kosztów administracyjnych określono w umowach jako nie więcej niż 25% kosztów kwalifikowanych realizacji przedmiotu umowy.

W projekcie LzT Fundacja otrzymała łącznie 7 975,0 tys. zł dotacji, z których wykorzystwała 7 340,4 tys. zł, w tym 1 499,2 tys. zł (20,4%) na pokrycie kosztów administracyjnych. Koszty administracyjne w kolejnych latach realizacji projektu nie przekroczyły przewidzianego umową poziomu 25%⁷².

W projekcie ALS Fundacja otrzymała łącznie (w latach 2021-2023) 4 182,8 tys. zł dotacji z których wykorzystwała 3 889,4 tys. zł, w tym 836,6 zł tys. zł (21,5%) na pokrycie kosztów administracyjnych. Koszty administracyjne w kolejnych latach realizacji projektu również nie przekroczyły przewidzianego umową poziomu 25%⁷³.

Fundacja nie prowadziła ewidencji kosztów administracyjnych obu ww. projektów w sposób zapewniający jednoznaczne ich powiązanie z daną umową dotacji. Na koncie księgowym przeznaczonym do ewidencji tych kosztów, Fundacja rejestrowała wszystkie koszty administracyjne związane z realizacją także pozostałych umów zawartych z Dysponentem Funduszu oraz z innych

⁷⁰ Termin określono jako 14 dni od dnia zawarcia umowy (25.07.2019 r.), termin upłynął 8 sierpnia 2019 r. a środki wpłynęły na konto projektu 2 września 2019 r.

⁷¹ Terminem przekazania środków określonym w umowie był 14 stycznia 2021 r., na rachunek Fundacji środki wpłynęły w dniu 15 stycznia 2021 r.

⁷² Stanowiły w 2019 r. 20,0%, w 2020 r. 19,9%, w 2021 r. 20,0%, w 2022 r. 21,0 i w 2023 r. 20,7%.

⁷³ Wyniosły: w 2021 r. 21,54%, w 2022 r. 21,53% i w 2023 r. 21,47%.

źródeł, w tym ze środków własnych Fundacji (szczegółowy opis zawarto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli tom II str. 313, tom III str. 418, tom VII str. 127-307)

Osoby świadczące dla Fundacji Altum usługi księgowe, wyjaśniły, że w latach 2019-2021, do ustalenia wyniku finansowego stosowano wariant porównawczy rachunku zysków i strat, wg załącznika nr 6 do ustawy o rachunkowości, wykorzystując konta zespołu 4, na którym były wyodrębnione koszty administracyjne Fundacji oraz związane z realizacją umów dotacji⁷⁴. Koszty administracyjne dotyczące funkcjonowania Fundacji (lata 2022-2023) były księgowane na osobnych kontach księgowych, bez wskazywania wprost, której umowy dotyczą⁷⁵.

(akta kontroli tom VII str. 85-86, 237)

9. W większości przypadków Fundacja przekazywała, zgodnie z wymogami § 11 obu zawartych umów, informacje kwartalne z realizacji umów. W dokumentacji udostępnionej kontrolerom stwierdzono brak dowodów potwierdzających przekazanie informacji do dysponenta dla sześciu informacji kwartalnych w projekcie LzT oraz w jednej informacji w projekcie ALS. Przekazane do MS informacje kwartalne odpowiadały wymogom zawartym w załączniku nr 4 do umów.

(akta kontroli tom IV str. 202-262, tom VI str. 250)

Byli Prezesi Fundacji nie byli w stanie udzielić informacji o przyczynach braku potwierdzeń terminu przekazania informacji kwartalnych do Dysponenta Funduszu.

(akta kontroli tom I str. 169, 174)

Zgodnie z § 11 pkt 3 zawartych umów, Fundacja była zobowiązana do przekazywania półrocznych sprawozdań z realizacji umów. W projekcie „Lekcje z Temidą” ww. sprawozdania powinny być przekazane do 15 stycznia (następnego roku) i 15 lipca danego roku (z wyjątkiem pierwszego okresu sprawozdawczego, dla którego terminem złożenia sprawozdania był 15 października 2019 r.). W odniesieniu do pięciu sprawozdań, w dokumentacji znajdowały się potwierdzenia ich przekazania do MS w terminach wynikających z umowy⁷⁶, dla pozostałych pięciu sprawozdań (obu za 2019 r., za II połowę 2020 r. i obu za 2021 r.) z korespondencji z Ministerstwem Sprawiedliwości wynika, że sprawozdania wpłynęły do Ministerstwa od dwóch do 10 dni po dacie określonej w umowie (w przekazanej dokumentacji nie ma dowodów potwierdzających, w jaki sposób zostały złożone do MS, tj. osobiście, czy za pośrednictwem poczty). W odniesieniu do wszystkich sprawozdań, na wezwanie opiekuna projektu Fundacja przekazywała kopie dowodów potwierdzających ponoszone koszty i we wszystkich przypadkach, poza ostatnim sprawozdaniem (za II połowę 2023 r.), dokonywała stosownych korekt sprawozdań. Z przekazanej dokumentacji wynika, że MS zatwierdziło wszystkie sprawozdania za I połowę roku (zatwierdzenie tych pięciu sprawozdań umożliwiało zawarcie umowy finansowej na kolejny rok i wypłatę środków) oraz trzy z pięciu sprawozdań za II połowę roku. W przekazanej dokumentacji nie ma korespondencji dotyczącej zatwierdzenia sprawozdania za II połowę 2020 r. i II połowę 2023 r.

(akta kontroli tom IV str. 203, 263-299)

⁷⁴ Do wyjaśnień dołączono m.in. przekazane zarządowi sprawozdanie finansowe za rok 2021 oraz wydruki obrotów z kont aktywnych zespołu 4, 7 i 9 za lata 2019-2021. Z załączonej dokumentacji wynika, że w okresie objętym kontrolą Fundacja realizowała trzy umowy finansowane z FS - niniejsza kontrola dotyczy realizacji dwóch z nich.

⁷⁵ Do wyjaśnień dołączono zestawienia obrotów i sald kont analitycznych zespołu kont 4 za lata 2022-2023.

⁷⁶ Sprawozdania za: I połowę 2021 r, I i II połowę 2022 r., I i II połowę 2023 r.

W odniesieniu do projektu „Akademia Liderów Sprawiedliwości” Fundacja była zobowiązana do przekazywania półrocznych sprawozdań z realizacji umów do 15 stycznia (następnego roku) i 15 lipca danego roku w latach 2021-2025. W przypadku pięciu złożonych sprawozdań, w przekazanej dokumentacji znajdują się potwierdzenia przekazania sprawozdań do Ministerstwa Sprawiedliwości w terminach wynikających z umowy, a w jednym przypadku (za II połowę 2022 r.), z korespondencji prowadzonej z MS wynika, że sprawozdanie wpłynęło do ministerstwa trzy dni po dacie określonej w umowie (w przekazanej dokumentacji nie ma dowodów potwierdzających, w jaki sposób zostało złożone do MS, tj. osobiście, czy za pośrednictwem poczty). W przypadku wszystkich sprawozdań, na wezwanie opiekuna projektu, Fundacja przekazywała kopie dowodów potwierdzających ponoszone koszty i we wszystkich przypadkach, poza ostatnim sprawozdaniem za II połowę 2023 r., dokonywała korekty sprawozdań. Z przekazanej dokumentacji wynika, że MS zatwierdziło wszystkie sprawozdania za I połowę roku (zatwierdzenie tych trzech sprawozdań umożliwiałoby zawarcie umowy finansowej na kolejny rok i wypłatę środków) oraz jedno z trzech sprawozdań za II połowę roku. W przekazanej dokumentacji nie ma korespondencji dotyczącej zatwierdzenia sprawozdania za II połowę 2023 r. Fundacja nie otrzymała środków w 2024 r.

(akta kontroli tom VI str. 273-283)

10. W przypadku projektu Lekcje z Temidą Plany promocji były przekazywane do Dysponenta Funduszu zgodnie z warunkami umowy określonymi w § 7 ust. 4. Działanie wskazane w planach promocji projektu na lata 2019-2021 i 2023⁷⁷ były tożsame z działaniami wskazanymi w ofercie Fundacji i zawartej umowie i przewidywały, w 2019 r., wydatki w wysokości 88,0 tys. zł, w tym 61 tys. na m.in.: ulotki, broszury, gadżety, utworzenie strony internetowej, profili i reklamy w mediach społecznościowych oraz 27,0 tys. zł na wynagrodzenie specjalisty ds. promocji. Na kolejne lata plan przewidywał wydatki na utrzymanie strony internetowej, zakup reklam w mediach społecznościowych oraz opracowanie materiałów graficznych w łącznej kwocie 9,7 tys. zł.

(akta kontroli tom I str. 261, 264, tom II str. 160, tom IV, str. 1-15)

Analiza sprawozdań, dokumentacji finansowo-księgowej oraz zasobów sieci www i mediów społecznościowych (za lata 2019 – 2023) wykazała, że Fundacja utworzyła stronę internetową oraz trzy profile w mediach społecznościowych. Na dzień 3 października 2024 r. strona internetowa projektu nie była dostępna, profil na Facebooku miał 9,4 tys. obserwujących, na Instagramie 417 obserwujących i 1080 postów a na LinkedIn 272 obserwujących.

(akta kontroli tom V str. 79-83)

W wydatkach merytorycznych projektu w 2022 i 2023 r. zidentyfikowano koszty działań informacyjno-promocyjnych, wskazane jako dodatkowe działania merytoryczne w realizacji projektu w ramach zadania „tworzenie, wzmacnianie i rozbudowa sieci pomocy ofiarom przestępstw oraz zapobieganie przestępczości”, tj. kampanii informacyjno-edukacyjnej oraz zakupu gadżetów

⁷⁷ Plan promocji na 2022 r nie został przedstawiony do kontroli, z uwagi na brak dostępu do maila, z którego był wysłany. Potwierdzenie przesłania planu przedstawiła w trakcie przesłuchania była koordynator projektu.

promocyjnych o łącznej wartości 470,7 tys. zł⁷⁸ w 2022 r. i trzech kampanii informacyjno-edukacyjnych za łączną kwotę 346,9 tys. zł⁷⁹ w 2023 r.

(akta kontroli tom IV str. 33, 77, tom V str. 124-324, tom VI str. 287-326)

Pełnomocnik Fundacji wyjaśniła, a Prezes Fundacji zeznała, że nie są w stanie wyjaśnić przyczyn sfinansowania kampanii edukacyjno-informacyjnych w ramach działań merytorycznych, a nie promocyjnych. Oferta i zmiana umowy została zaakceptowana i nie zgłaszano uwag do realizacji. Działania te były traktowane jako część działań edukacyjnych i dlatego zostały przypisane do kosztów merytorycznych w kosztorysie.

(akta kontroli tom I str. 221, 230)

Umowa z dnia 5 lutego 2021 r. na realizację projektu ALS nie przewidywała obowiązku sporządzania planu promocji projektu. Działania promocyjne dotyczyły zakupu materiałów promocyjnych, utworzenia stron internetowych i w mediach społecznościowych, kampanii reklamowych w social mediach i kosztów pracy specjalisty ds. promocji. Koszty tego działania zostały poniesione w kolejnych latach w wysokości powyżej 97% planu, przy czym planowane koszty zostały zmniejszone z 352,4 tys. zł (na lata 2021-2023) do kwoty 220,8 tys. zł. Analiza sprawozdań, dokumentacji finansowo-księgowej oraz zasobów sieci www i mediów społecznościowych (za lata 2019 – 2023) wykazała, że Fundacja utworzyła stronę internetową projektu oraz trzy profile w mediach społecznościowych. Na dzień 3 października 2024 r. strona internetowa projektu nie była dostępna, profil na Facebooku miał 2,7 tys. obserwujących, na Instagramie 411 obserwujących i 480 postów a na stronie w portalu You Tube Fundacja opublikowała 111 filmów i miała 282 subskrybentów i 23 810 wyświetleń.

(akta kontroli tom III str. 192-212, tom VI str. 476-480)

11. W odniesieniu do projektu LzT, regulamin konkursu i umowa nie wprowadziły wymagań dotyczących trwałości produktów wytworzonych w ramach projektu, określając natomiast pięcioletni zakaz sprzedaży nabytych ruchomości na swoją rzecz ze środków z dotacji oraz obowiązek

⁷⁸ Opracowanie i przeprowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnej, działań promocyjno-marketingowych oraz działań medialnych promujących bezpieczne zachowania w Internecie, ostrzegających o niebezpieczeństwach występujących w sieci internetowej oraz zachęcających do udziału w zajęciach z zakresu edukacji prawnej „Lekcje z Temidą” w ramach projektu „Ogólnopolski program przeciwdziałania przyczynom przestępczości skierowany do dzieci i młodzieży. Kampania skierowana była bezpośrednio do dzieci i młodzieży będących potencjalnymi uczestnikami Lekcji z Temidą o wartości 271,4 tys. zł oraz zaprojektowanie i wykonanie materiałów promocyjnych na potrzeby Fundacji wraz z bezpłatną usługą magazynowania i dostawy do lokalizacji wskazanej przez Fundację - o wartości 199,3 tys. zł

⁷⁹ Kampania z października 2023 r. na opracowanie i przeprowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnej, działań promocyjno-marketingowych promujących bezpieczne zachowania w Internecie, ostrzegających o niebezpieczeństwach występujących w sieci internetowej - usługa polegająca na przeprowadzeniu kampanii informacyjno-promocyjnych w mediach społecznościowych z wykorzystaniem Facebook Ads i Google Ads o wartości 102,8 tys. zł brutto oraz dwie kampanie przeprowadzone w dniach pomiędzy 13 a 24 grudnia 2023 r. tj. w ostatnim miesiącu trwania projektu Lekcje z Temidą o wartości 133,9 tys. zł brutto i 110,2 tys. zł brutto – wynikiem obu kampanii było opracowanie motywu przewodniego, postów i banerów zamieszczanych w mediach społecznościowych. Analiza raportów wykazała, że treści zawarte w banerach, postach i banerach motywów przewodnich były takie same w obu kampaniach (różnice dotyczyły jedynie części zastosowanych zdjęć). Treść wszystkich wytworzonych „banerów, postów” dotyczyła potencjalnych zagrożeń w sieci internetowej prezentowanych w formie haseł i krótkich (dwu-trzy zdaniowych opisów) oraz zawierała odesłanie na stronę www.lekcjeztemida.pl w celu uzyskania dodatkowej wiedzy lub pomocy w radzeniu sobie z potencjalnym zagrożeniem. Koszt kampanii skierowanej do młodzieży w wieku 11-15 lat wyniósł 110,2 tys. zł a kampania skierowanej do młodzieży w wieku 16-19 lat ro 133,9 tys. zł.

wykorzystywania ruchomości w okresie 5 lat od dnia zakończenia realizacji przedmiotu umowy, wyłącznie w celu zgodnym z zakresem wykonywanej umowy i zakresem działalności wykonawcy.

(akta kontroli tom II str. 1-280)

Na podstawie oferty Fundacji (wraz ze jej zmianami) stwierdzono, że za „trwałość rezultatów” Fundacja uznała nabycie wiedzy, umiejętności i doświadczenia uczestników. Wskazano również, że realizowane w ramach programu zadania będą podlegać ewaluacji, uwzględniającej formę przeprowadzenia działania oraz cele, jakim miało ono służyć⁸⁰. Trwałości zakładanych rezultatów miało służyć uruchomienie newslettera, w ramach którego osoby zapisane będą mogły otrzymywać informacje z zakresu prawa, studiów prawniczych oraz przeciwdziałania przyczynom przestępczości. Po zmianach w ofercie, dotyczących nowych produktów zadania przewidujących wykonanie gry planszowej oraz utworzenie Centrum Edukacyjnego, Fundacja wskazała w opisie trwałości rezultatów zadania, że utworzona gra i Centrum zwiększą wartość merytoryczną programu poprzez wzrost liczby osób, które będą mogły skorzystać z produktów oraz zapewnią większą praktyczność, elastyczność i przydatność programu. Po kolejnych zmianach, dodających do produktów zadania kolejne pozycje (aplikację, komiks, audycję i podcasty), nie zmodyfikowano zapisów w opisie trwałości rezultatów projektu.

Analiza wydatków poniesionych w ramach projektu wykazała, że w latach 2019-2023 Fundacja wykorzystwała na wyposażenie Centrum 76,2 tys. zł, w tym: w 2020 r. 50,5 tys. zł i w 2021 r. 25,7 tys. zł.

(akta kontroli tom II str. 199-204, 319-323, tom V str. 483-484, 507-508)

Również w odniesieniu do projektu ALS, umowa i regulamin konkursu nie definiowały wymagań dotyczących trwałości produktów wytworzonych w ramach projektu, określały natomiast pięcioletni zakaz sprzedaży ruchomości nabytych na swoją rzecz za środki z dotacji i obowiązek wykorzystywania nabytych ruchomości wyłącznie w celu zgodnym z zakresem wykonywanej umowy i zakresem działalności wykonawcy, przez pięć lat od dnia zakończenia realizacji przedmiotu umowy.

W opisie trwałości rezultatów działania Fundacja wskazała m.in., że realizacja projektu umożliwi rozszerzenie zakresu działalności Fundacji, podjęcie nowych tematów (pokrewnych dotychczasowym obszarom działania), zapoczątkowanie współpracy z innymi instytucjami – zwiększenie aktywności Fundacji, ugruntuje jej pozycję wśród podmiotów realizujących podobne zadania i uczyni z Fundacji pożądanego partnera do kolejnych inicjatyw.

Po zmianach w działaniu „tworzenie, wzmacnianie i rozbudowa sieci pomocy ofiarom przestępstw oraz zapobieganie przestępczości oraz pomocy postpenitencjarnej” i dodaniu poddziałania związanego z utrzymaniem przestrzeni do nagrań podcastów i filmów video, Fundacja poniosła wydatki na utworzenie i zakup wyposażenia studia nagrań w wysokości 162,3 tys. zł, w tym 124,4 tys. zł na wyposażenie studia nagrań⁸¹.

(akta kontroli tom III str. 258-260, 421, 455-469)

⁸⁰ Ewaluacja dotyczyła sposobu prowadzenia zajęć przez wykładowców, zakresu merytorycznego oraz formy i sposobu przekazywania wiedzy. Opisy wyników zawarte są w sprawozdaniach półrocznych. Ewaluacji dokonywano na podstawie ankiet wypełnianych przez szkoły po zakończeniu zajęć.

⁸¹ Pozostałe koszty dotyczyły projektu przestrzeni do studia nagrań 17,8 tys. zł i uruchomienia systemów i szkolenia pracowników 20,1 tys. zł. Kwota nie obejmowała kosztów najmu pomieszczeń.

Jak wynika z wyjaśnień przekazanych przez Pełnomocnik Prezesa i Prezes Fundacji, żadne z zakupionych ruchomości nie zostały zbyte, utworzona w ramach projektu LzT aplikacja była dostępna do kwietnia 2024 r., a strona internetowa projektu LzT do czerwca 2024. Strona internetowa projektu ALS była dostępna do września 2024 r.

Odnosnie do wskazanego w opisie trwałości projektu ALS rozszerzenia zakresu działalności Fundacji, współpracy z innymi podmiotami oraz zmiany sposobu funkcjonowania Fundacji w wyniku realizacji projektu, Pełnomocnik Prezesa i Prezes Fundacji wyjaśnili, że Fundacja nie podejmowała innych działań, poza realizacją w latach 2022-2024 umów zawartych z Funduszem Sprawiedliwości. Fundacja nawiązała współpracę m.in. z młodzieżowymi domami wychowawczymi, gdzie uczestnicy projektu wraz z mieszkańcami tych placówek wspólnie wykonywali prace porządkowe. Zwróciły ponadto uwagę, że w 2024 r. Ministerstwo Sprawiedliwości bez podania przyczyny nie wypłaciła transz dotacji, co spowodowało wstrzymanie działań Fundacji, jak również wstrzymanie realizacji samego projektu.

(akta kontroli tom I str. 286, 300)

12. Fundacja nie wywiązywała się z określonego w art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o Fundacjach⁸² obowiązku corocznego sporządzania i składania właściwemu ministrowi sprawozdania ze swojej działalności. Fundacja nie dopełniła również obowiązku sporządzenia sprawozdań finansowych za lata 2021- 2023, stosownie do art. 45 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁸³ (zgodnie z załącznikiem 6 do ww. ustawy) oraz niezłożenia ich we właściwym rejestrze sądowym stosownie do art. 69 ust. 1 ww. ustawy (szczegółowy opis zamieszczono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli: tom VII str. 68-82)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Wydatkowanie z naruszeniem warunków umowy nr DFS II.7211.1275.2019 kwoty 346,9 tys. zł⁸⁴ na organizację trzech 10-dniowych kampanii informacyjno-edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży w trzech kategoriach wiekowych, tj. od 6 do 10 lat, 11 do 15 lat oraz 16 do 19 lat.

Zgodnie z § 3 ust. 9 lit. a i b ww. umowy, wydatki na realizację zadań będących jej przedmiotem mogły być kwalifikowane, jeżeli były niezbędne dla realizacji zadania oraz racjonalne i efektywne. Kampanie dla dzieci w wieku od 6 do 10 lat zostały przeprowadzone w październiku 2023 r., zaś dla pozostałych dwóch kategorii wiekowych – w grudniu 2023 r., tj. w ostatnim kwartale realizowanego od 2019 r. projektu „Lekcje z Temidą”. Tematyka kampanii nie dotyczyła przeciwdziałania przestępczości i ograniczała się do promocji

⁸² Dz. U. z 2023 r. poz. 166, dalej: ustawa o fundacjach.

⁸³ Dz. U. z 2023 r. poz. 120, ze zm., dalej: ustawa o rachunkowości.

⁸⁴ Dotyczące: faktury nr A11/10/2023 z 31.10.2023 na kwotę 102 779,99 zł za opracowanie i przeprowadzenie internetowej kampanii informacyjno-edukacyjnej w grupie docelowej 6-10 lat (sprzedawca: [...] - NIK wyłączyła jawność informacji na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902) oraz art. 11 ust. 4 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1233). Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy], faktury nr FA/1/2023 z 27.12.2023 r. na kwotę 110 199,39 zł za „Opracowanie i przeprowadzenie internetowej kampanii informacyjno-edukacyjnej” w grupie docelowej 11-15 lat oraz faktury nr FA/2/2023 z 27.12.2023 r. na kwotę 133 945,00 zł za opracowanie i przeprowadzenie internetowej kampanii informacyjno-edukacyjnej w grupie docelowej 16-19 lat (w obu przypadkach sprzedawca: [...] - NIK wyłączyła jawność informacji na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej oraz art. 11 ust. 4 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji). Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy].

samego projektu.⁸⁵ Treść kampanii nie została również zróżnicowana pod kątem trzech różnych grup wiekowych odbiorców. Podczas pierwszej kampanii została utworzona strona internetowa www.bezpieczniwnieci.org, na której prezentowano treści dotyczące projektu LzT oraz odnośniki kierujące do strony projektu. W dwóch kampaniach grudniowych opracowano motyw przewodni, posty i banery zamieszczone w mediach społecznościowych. Treści⁸⁶ zaprezentowane na banerach oraz w postach były takie same w obu kampaniach z grudnia 2023 r., a różnice dotyczyły jedynie niektórych zamieszczonych zdjęć.

(akta kontroli tom V str. 267-352, 369-376, tom VI str. 287-326, tom VIII str. 548-553)

Prezes Fundacji nie potrafiła podać przyczyn zlecenia tych kampanii, wskazując, że zadania to realizowała Pełnomocnik Fundacji.

W związku z pytaniem o powody zlecenie ww. kampanii, Pełnomocnik Fundacji stwierdziła, że nie jest w stanie udzielić odpowiedzi na to pytanie. Oferta i zmiany umowy zostały zaakceptowane przez Dysponenta Funduszu, tak jak materiały opublikowane w ramach tych kampanii. Wyjaśniła, że nikt nie sugerował dokonywania zmian w projekcie i nie pamięta, czy konsultowała dokonywanie tych zmian z ówczesną Prezes Fundacji.

(akta kontroli tom I str. 230)

W ocenie NIK wydatki dokonane w ostatnim kwartale realizacji projektu na jego promocję były nieuzasadnione, zbędne dla jego realizacji, a także nieracjonalne. W wyniku zawarcia we wrześniu i listopadzie 2023 r. trzech umów na odrębne kampanie dla różnych grup wiekowych, Fundacja zleciła w mediach społecznościowych reklamę o takiej samej treści (różnice w obu kampaniach grudniowych dotyczyły w większości przypadków jedynie zdjęć, a żadne z przedstawionych w raportach treści nie wskazywały na inną grupę odbiorców).

Działania takie pozostawały więc w sprzeczności z art. 44 ust. 3 ustawy o finansach publicznych, zgodnie z którym wydatki publiczne powinny być dokonywane m.in. w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów oraz optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów. Do dokonywania wydatków w sposób oszczędny z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów zobowiązywał Fundację także § 3 ust. 3 umowy dotacji. W związku z powyższym wydatki te należy uznać za niekwalifikowalne.

2. Realizując zadania finansowane ze środków publicznych władze Fundacji były zobligowane do przestrzegania zasad oszczędnego, racjonalnego i efektywnego wykorzystania tych środków, wynikających z art. 44 ust. 3 ustawy o finansach publicznych oraz powtórzonych w postanowieniach umowy dotacji (§ 3 ust. 3 lit. a oraz § 3 ust. 9 lit. a i b tej umowy). Ponoszone wydatki powinny być w sposób zasadny i racjonalny zaplanowane w kosztorysie (§ 7 ust. 4 ogłoszenia w sprawie przeprowadzenia II otwartego konkursu ofert), a następnie właściwie udokumentowane (§ 3 ust. 9 lit. d) umowy dotacji). Zgodnie z pkt II.8 lit. b) oferty złożonej przez Fundację cel główny oraz cele szczegółowe zadania finansowanego z Funduszu powinny

⁸⁵ W żadnym z raportów z kampanii prezentujących opracowane banery i posty, nie było informacji jak radzić sobie z zagrożeniem przestępczością a jedynie odesłania do strony projektu Lekcje z Temidą.

⁸⁶ Wszystkie wizualizacje i banery miały tą samą treść a na dziewięć postów w kampanii skierowanej do 16-19 latków i 10 postów skierowanych do 11-15 latków siedem postów miało wspólną (taka sama treść) - różnice dotyczyły częściowo jedynie zdjęć, jeden post (w kampaniach zastosowany dwukrotnie) nie miał tej samej treści.

być także zgodne z koncepcją SMART, tj. powinny być sprecyzowane, mierzalne, osiągalne i istotne.

Ustalenia kontroli wykazały, że realizacja wymienionych poniżej zadań sfinansowanych w ramach projektu „Lekcje z Temidą” przebiegała z naruszeniem ww. przepisów.

Na podstawie aneksów do umowy, wprowadzono nowe produkty dotacji (utworzenie Centrum Edukacji Prawnej i Obywatelskiej, opracowanie gry, aplikacji i komiksu, zlecenie dodatkowych kampanii informacyjnych), które nie podlegały ocenie Dysponenta Funduszu w trakcie konkursu ofert. Dla produktów tych (oprócz utworzenia Centrum) nie ustalono wskaźników rezultatu, które zamierzano osiągnąć wydatkując środki publiczne, a jedynym miernikiem ich realizacji było potwierdzenie dokonania wydatków. Fundacja nie wywiązywała się z obowiązku bieżącego i kompletnego prowadzenia dokumentacji rzeczowej realizowanych zadań, określonego w § 9 ust. 2 umowy nr DFS II.7211.1275.2019, i tak:

- a) Fundacja nie prowadziła ewidencji zajęć i wydarzeń zorganizowanych w Centrum Edukacji Prawnej i Obywatelskiej. Jedynymi dowodami realizacji tego zadania były faktury za najem lokalu i jego utrzymania, a także 647 anonimowych ankiet osób odwiedzających Centrum. Podkreślenia wymaga fakt, że Fundacja jedynie w sprawozdaniu za okres lipiec – grudzień 2020 r. wskazała, że Centrum zostało otwarte, wyposażone i przeprowadzono w nim siedem konferencji, seminariów i szkoleń (w formie hybrydowej poprzez aplikację Microsoft Teams, z uwagi na pandemię). W pozostałych sprawozdaniach nie wskazywano informacji o żadnych prowadzonych w Centrum działaniach.

(akta kontroli tom I str. 259-260, 280, 329-513, tom II str. 308-323, tom X str. 190-191, tom X-XII)

Z wyjaśnień Pełnomocnik Prezes Fundacji wynika, że nie gromadzono jakichkolwiek potwierdzeń organizowanych w Centrum wydarzeń i akcji, gdyż Dysponent Środków nie wymagał przedstawiania żadnych dokumentów w tym zakresie.

(akta kontroli tom I str. 287)

Zdaniem NIK nieudokumentowanie realizacji działań realizowanych w Centrum naruszało obowiązki ciążące na Fundacji. Zgodnie ze złożoną ofertą (zmiana umowy wprowadzona aneksem nr 2), Fundacja deklarowała organizację spotkań z „ciekawymi i znanymi osobami”, „wykłady i pokazy filmów poruszających tematykę prawną”, a także „dyżury prawne” dla zainteresowanych uczniów. Realizacja zadania powinna być zatem potwierdzona i udokumentowana w sposób pozwalający na ocenę, czy działania określone w ofercie zostały faktycznie zrealizowane, stosownie do wymogów określonych w zawartej umowie.

- b) Fundacja nie przedstawiła w toku kontroli dokumentacji potwierdzającej wykorzystanie (udostępnienie zainteresowanym) oraz przekazanie Dysponentowi praw autorskich do aplikacji mobilnej i komiksu oraz opracowanej gry planszowej. Nie dysponowała również danymi potwierdzającymi sposób wykorzystania tych produktów, w tym liczby pobrań aplikacji ze stron internetowych czy rozdysponowania opracowanej gry.

Z wyjaśnień i oświadczeń udzielanych przez Prezes Fundacji i Pełnomocnik Prezes wynika, że brak ustanowienia dodatkowych wskaźników rezultatu i projektu dla nowych produktów wynikał z braku potrzeby w tym zakresie i braku uwag Ministerstwa. Także brak statystyk pobrań aplikacji wynikał

z braku wskazań Ministerstwa w tym zakresie. Co do udokumentowania przekazania dysponentowi praw z wytworzonych produktów, z wyjaśnień wynika, że Fundacja przekazała wytworzone materiały (aplikację i grę), do Ministerstwa, ale nie przedstawiono na to żadnych dowodów. Gra wg wyjaśnień rozdysponowywana była wśród szkół (uczestników) projektu.

(akta kontroli tom I str. 219, 287, 303, 315, tom VII str. 441)

Łączna kwota wydatków poniesionych na wytworzenie i działalność ww. dodatkowych produktów umowy dotacji wyniosła 1053,0 tys. zł, z tego utworzenie i działalność Centrum 484,5 tys. zł, utworzenie aplikacji mobilnej 263,7 tys. zł, komiksu 92,3 tys. zł oraz gry 213,0 tys. zł.

(akta kontroli tom I str. 319-323)

W związku z nieudokumentowaniem rzeczowej realizacji oraz sposobu wykorzystania ww. produktów, należy uznać, że Fundacja nie uzasadniła, że wydatki te spełniały kryteria pozwalające na uznanie ich za kwalifikowalne, tj. że były one racjonalne, efektywne i niezbędne do realizacji zadań objętych umową dotacji (obowiązek taki ciążył na Fundacji na podstawie § 9 ust. 1 umowy). Wydatki te należy więc uznać za niekwalifikowalne i podlegające zwrotowi.

W ocenie NIK jedną z przyczyn opisanej powyżej nieprawidłowości było dążenie władz Fundacji do uniknięcia zwrotu niewykorzystanych środków, a także zmniejszenia należnych kosztów administracyjnych, rozliczanych ryczałtowo od wszystkich kosztów ponoszonych w ramach projektu.

3. Nieprowadzenie odrębnych ewidencji ponoszonych kosztów administracyjnych związanych z realizacją przedmiotów obu kontrolowanych umów, które pozwoliłyby na powiązanie poniesionych wydatków z poszczególnymi umowami. Koszty administracyjne wyniosły w projekcie LzT - 1 499,2 tys. zł oraz w projekcie ALS - 836,6 tys. zł. Zgodnie z brzmieniem § 4 ust. 1 obu umów, nie więcej niż 25% kosztów kwalifikowanych realizacji przedmiotu umowy mogło być przeznaczonych przez Fundację na koszty administracyjne związane z realizacją przedmiotu umowy, przy czym zgodnie z § 33 rozporządzenia w sprawie Funduszu, realizacja powierzonego zadania powinna być rozliczana z Dysponentem Funduszu na podstawie poniesionych kosztów. Nie można zatem uznać, że samo przelanie środków z rachunku wyodrębnionego na potrzeby realizacji zleconego zadania równoznaczne jest z poniesieniem kosztów administracyjnych, prawidłowym wydatkowaniem środków na te cel i przypisaniem tym wydatkom przymiotu kwalifikowalności

(akta kontroli tom II str. 155, tom III str. 198, tom VIII str. 85-309)

Pełnomocnik Prezes Fundacji wyjaśniła: „Zgodnie z zapisami umów o dofinansowanie projektu koszty administracyjne w wysokości nieprzekraczającej 25% były przeksięgowywane notą księgową z kont projektowych na konto ogólne Fundacji. Zapisy umów o dofinansowanie jasno określają, że koszty, które są ponoszone z puli kosztów administracyjnych, a tak naprawdę z kosztów ogólnych Fundacji, gdyż w momencie przeksięgowania na konto ogólne są one kosztami ogólnymi Fundacji nie podlegają kontroli i weryfikacji. Fundacja nie miała obowiązku prowadzić wyodrębnionych ewidencji finansowo-księgowych dla kosztów administracyjnych poszczególnych projektów, gdyż w momencie przeksięgowania stają się one częścią kosztów ogólnych Fundacji”.

(akta kontroli tom I str. 297)

Osoby świadczące dla Fundacji Altum usługi księgowe wyjaśniły, że w latach 2019-2021, do ustalenia wyniku finansowego, stosowano wariant

porównawczy rachunku zysków i strat wg załącznika nr 6 do ustawy o rachunkowości, wykorzystując konta zespołu 4, gdzie były wyodrębnione koszty administracyjne Fundacji oraz te związane z realizacją umów dotacji⁸⁷. Koszty administracyjne dotyczące funkcjonowania Fundacji (lata 2022-2023) były księgowane na osobnych kontach księgowych, bez wskazywania wprost, której umowy dotyczą⁸⁸.

(akta kontroli tom VII str. 85-86, 237)

Zdaniem NIK, zaniechanie prowadzenia odrębnych ewidencji uniemożliwiało ustalenie, jakiej wielkości koszty administracyjne zostały poniesione na wykonanie poszczególnych umów, co uniemożliwiało ich rzetelne rozliczenie. Na koncie księgowym przeznaczonym do ewidencji kosztów administracyjnych Fundacja ewidencjonowała wszystkie koszty administracyjne związane z realizacją również innych umów zawartych z Funduszem Sprawiedliwości. Zgodnie z postanowieniami umów dotacji, wydatki poniesione niezgodnie z wytycznymi określonymi z umowie stanowią wydatki niekwalifikowane, podlegające zwrotowi na pisemny wniosek Dysponenta. Dlatego też zdaniem NIK, w związku z brakiem zapewnienia jednoznacznego powiązania ww. kwoty wydatków administracyjnych z realizowanymi zadaniami na dzień realizacji kontroli NIK, wydatki te należy uznać za niekwalifikowane.

4. Fundacja podpisała umowę cywilnoprawną, w łącznej kwocie 4,8 tys. zł, na przeprowadzenie wykładów z pracownikiem Ministerstwa Sprawiedliwości (M.P.). Powyższe stanowiło naruszenie wymogu określonego w § 3 ust. 3 w zw. z ust. 2 ogłoszenia ws. konkursu ofert, zgodnie z którym pracownicy Ministerstwa nie mogą wykonywać odpłatnie zadań powierzonych do realizacji przez Dysponenta. W konsekwencji wydatek ten, był niezgodny z postanowieniami umowy, a ponadto doprowadził do powstania sytuacji konfliktu interesów przy realizacji zadania finansowanego ze środków publicznych. Na mocy § 3 ust. 9 lit. f jest on wydatkiem niekwalifikowalnym i podlega zwrotowi.

(akta kontroli tom III str. 426-429, 444-455, 529-535, tom VI str. 150, 151, 177)

Pełnomocnik Prezesa Fundacji wyjaśniła, że formularz zmian wprowadzający do oferty ww. osobę, został zatwierdzony przez Dysponenta Funduszu. Wyjaśniła, że Dysponent posiadał pełną wiedzę na temat aktualnego zatrudnienia w Ministerstwie Sprawiedliwości.

(akta kontroli tom I str. 317)

5. Niesporządzenie wymaganych art. 45 ustawy o rachunkowości sprawozdań finansowych⁸⁹ za lata 2021- 2023, co skutkowało niewywiązaniem się z obowiązku złożeniem ich we właściwym rejestrze sądowym, stosownie do art. 69 ust. 1 ww. ustawy. Niedopełnienie przez Fundację obowiązku sporządzenia i złożenia sprawozdań finansowych do właściwego rejestru

⁸⁷ Do wyjaśnień dołączono m.in. przekazane zarządowi sprawozdanie finansowe za rok 2021 oraz wydruki obrotów z kont aktywnych zespołu 4, 7 i 9 za lata 2019-2021. Z załączonej dokumentacji wynika, że fundacja w okresie objętym kontrolą realizowała trzy umowy finansowane z FS - niniejsza kontrola dotyczy realizacji dwóch z nich.

⁸⁸ Do wyjaśnień dołączono zestawienia obrotów i sald kont analitycznych zespołu kont 4 za lata 2022-2023.

⁸⁹ W załączniku nr 6 do ustawy o rachunkowości określony został zakres informacji, jakie powinny zostać wykazane w sprawozdaniu finansowym.

sądowego, w kontekście art. 27 ust. 2⁹⁰ ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych⁹¹, uniemożliwiało uzyskanie informacji o sytuacji finansowej Fundacji.

(akta kontroli tom VII str. 69-70)

Odpowiedzialność z tytułu niesporządzenia rocznych sprawozdań finansowych oraz niezłożenia ich we właściwym rejestrze sądowym ponoszą Prezesi Fundacji, na których zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy o rachunkowości ciążył obowiązek zapewnienia sporządzenia rocznego sprawozdania finansowego nie później niż w ciągu 3 miesięcy od dnia bilansowego i przedstawienia go właściwym organom. Zgodnie z art. 69 ust. 1 ww. ustawy obowiązek złożenia rocznego sprawozdania finansowego do właściwego rejestru sądowego w ciągu 15 dni od dnia jego zatwierdzenia.

Prezes Fundacji zeznała⁹², że: „Sprawozdanie za 2021 nie zostało sporządzone z uwagi na wątpliwości nowo zatrudnionej (w 2022 r.) księgowej dotyczące zapisów w księgach rachunkowych Fundacji. Wątpliwości tych do dnia dzisiejszego nie dało się usunąć, z tego powodu nie zostały opublikowane sprawozdania finansowe za lata 2022 i 2023. Zostały one sporządzone przez księgowość, ale nie zostały opublikowane w związku z wątpliwościami co do rozliczenia roku 2021. Nie pamiętam, czy sporządzone przez poprzednią księgową sprawozdanie zostało mi dostarczone.”

Z przekazanych przez byłą księgową Fundacji dokumentów wynika, że sprawozdanie za 2021 r. przekazała do Fundacji 27 czerwca 2022 r. i nie mogło ono być sporządzone we wcześniejszym terminie z uwagi na trudności w komunikację z Fundacją w celu pozyskania informacji i dowodów księgowych. Prowadząca księgowość Fundacji w 2024 r. wyjaśniła, że sprawozdania finansowe Fundacji są w trakcie przygotowywania, w związku z koniecznością weryfikacji kont pozabilansowych za 2021 r.

(akta kontroli tom I str. 223, tom VII str. 85, 237)

6. Niesporządzenie wymaganych art. 12 ust. 2 ustawy o fundacjach rocznych sprawozdań z działalności za lata 2019-2023, a w konsekwencji niezłożenie ich właściwemu ministrowi sprawującemu ustawy nadzorującemu nad Fundacją.

(akta kontroli tom VII str. 77-82)

Zgodnie z art. 10 ustawy o fundacjach i § 10 pkt 2 statutu Fundacji, osobami odpowiedzialnymi za sporządzenie corocznych sprawozdań byli Prezesi Zarządu Fundacji.

Prezesi Fundacji nie potrafili podać przyczyn zaniechania sporządzania rocznych sprawozdań z działalności Fundacji za lata 2019-2023. Zeznali też, że do Fundacji nie wpłynęły pisma z Ministerstwa Pracy, Rodziny i Polityki Społecznej przypominające o obowiązku złożenia takich sprawozdań.

(akta kontroli tom I str. 169-170, 174, 215, 223)

⁹⁰ Zgodnie, z którym obowiązek przekazania sprawozdania finansowego Szefowi Krajowej Administracji Skarbowej nie dotyczy podmiotów, które mają obowiązek przekazywania sprawozdań finansowych do Krajowego Rejestru Sądowego. Fundacja Altum, jako podmiot wpisany zarówno do *rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej*, jak również do *rejestru przedsiębiorców*, nie miała obowiązku przekazywania sprawozdań finansowych Szefowi KAS.

⁹¹ Dz. U. z 2023 poz. 2805, ze zm.

⁹² Zeznanie złożone 6 listopada 2024 r.

Niesporządzenie sprawozdań z działalności Fundacji oraz sprawozdań finansowych uniemożliwia rzetelne ustalenie pełnego stanu faktycznego w badanym zakresie, weryfikację uzyskanych informacji i wyjaśnień składanych przez członków organów Fundacji, a w konsekwencji pełną ocenę kontrolowanej działalności, np. rozliczenia kosztów realizacji zadań przyjętych przez Fundację, w tym administracyjnych oraz zbadanie wpływu realizowanych projektów na rozwój Fundacji wskazany w projekcie ALS jako efekt trwałości projektu. Zaniechanie sporządzenia tych sprawozdań uniemożliwia także pełną i obiektywną ocenę doświadczenia, które Fundacja wskazywała we wnioskach o dofinansowanie. Ponadto NIK zauważa, że niezłożenie sprawozdań uniemożliwia dokonanie, przez ministra nadzorującego Fundację, tj. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, oceny prawidłowości realizacji celów statutowych, w kontekście art. 12. ww. ustawy.

7. Niewystąpienie do KRS z wnioskiem o wprowadzenie zmiany adresu siedziby Fundacji w terminie określonym w art. 22 w zw. z art. 53a ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, który stanowi, że wpis do KRS powinien być złożony nie później niż w terminie 7 dni od dnia zdarzenia uzasadniającego dokonanie wpisu o faktycznej zmianie siedziby Fundacji oraz niezgłoszenie do Dysponenta Funduszu zmiany siedziby Fundacji.

W trakcie realizacji obu kontrolowanych projektów Fundacja wynajmowała, w okresie od 15 października 2019 r. do 4 lutego 2022 r., pomieszczenia przy ul. Trębackiej 4 (lokale nr 128, 119, 120, 130, 131, 401, a także lokal bez nr, przeznaczony na działalność edukacyjną i szkoleniową)⁹³. Najem tych pomieszczeń, z wyjątkiem powierzchni edukacyjno-szkoleniowej oraz studia nagrań, zgodnie z umowami, nie był wykazywany w kosztorysach działań merytorycznych projektów LzT i ALS. W korespondencji z Dysponentem Funduszu (aneksach do umów, sprawozdaniach) Fundacja podawała do końca 2023 r. adres: Trębacka 4 lok. 128⁹⁴, chociaż lokal ten wynajmowała jedynie do dnia 4 lutego 2022 r. Od 29 września 2021 r. Fundacja wynajmowała dodatkowo przy ul. Trębackiej 4 lokal nr 447 przeznaczony na studio nagrań, którego najem finansowany był ze środków projektu ALS. W dniu 4 lutego 2022 r. Fundacja zakończyła najem wszystkich ww. lokali pod adresem Trębacka 4, poza lokalem 447.

Mimo zaprzestania wynajmowania lokalu nr 128, nie dokonano zmiany w KRS do dnia 8 grudnia 2023 r., a adres: Trębacka 4 lok. 128 Fundacja wykazywała w korespondencji z Dysponentem Funduszu do końca 2023 r. Uchwałę o zmianie siedziby Fundacji na Trębacką 4 lok. 447, podjęto dopiero 18 października 2023 r., tj. po ponad 18 miesiącach od faktycznego zaprzestania wynajmowania lokalu wskazanego w KRS.

(akta kontroli tom I str. 57, tom XII str. 2, 156, 221, 135, tom XV str. 2, 6, 38, 169, 175, 298-360)

Prezes Fundacji zeznała, że umowa najmu lokalu nr 128 została rozwiązana w lutym 2022 r. i było związane z przenosinami CEPiO do Lublina. Nie była w stanie podać, dlaczego zmiana adresu siedziby nie została zgłoszona do

⁹³ W tym okresie zmieniała ww. pomieszczenia. Ponadto Od 29 września 2021 r. Fundacja wynajmowała przy ul. Trębackiej 4 dodatkowy lokal nr 447 przeznaczony na studio nagrań finansowany ze środków projektu ALS.

⁹⁴ Dopiero informacja za IV kwartał 2023 r. i sprawozdanie za II półrocze 2023 r. (w projekcie ALS) wskazywało na adres Fundacji Trębacka 4 lok. 447

Ministerstwa Sprawiedliwości i KRS. Od 4 lutego 2022 r. nie wynajmowała w Warszawie innego lokalu, niż nr 447 przy ul. Trębackiej 4.

Pełnomocnik Prezesa wyjaśniła, że w od 4 lutego 2022 do 18 października 2023 r. Fundacja wynajmowała dwa pomieszczenia: lokal 447 przy ul. Trębackiej 4 w Warszawie (w ramach umowy z ALS na studio nagrań) i lokal w Lublinie, na potrzeby CEPiO w projekcie LzT. W obu tych lokalizacjach pracowały osoby realizujące oba projekty. Nie była w stanie wyjaśnić, dlaczego do końca 2023 r. nie poinformowano Ministerstwa o zmianie siedziby Fundacji.

(akta kontroli tom I str. 224, 232)

W ocenie NIK nie zgłaszając do Dysponenta Funduszu faktu zmiany siedziby Fundacji, w momencie zaprzestania wynajmowania lokalu nr 128 przy ul. Trębackiej 4, Fundacja faktycznie finansowała (w okresie od marca 2022 r. do grudnia 2023 r.) koszty utrzymania siedziby Fundacji – w kwocie 89,3 tys. zł.

8. Niepotwierdzenie wykonania umowy na rachunku nr R/FA/32/2021/06 z dnia 30 czerwca 2021 r. na kwotę 6,0 tys. zł, niezłożenie podpisów pod opisem na tym rachunku potwierdzających jego sprawdzenie pod względem merytorycznym, formalnym i rachunkowym, co stanowiło naruszenie § 9 ust. 5 pkt 3 umowy, w którym określono warunki w zakresie weryfikacji i kontroli dowodów księgowych, będących podstawą do rozliczenia wydatków związanych z realizacją projektu „Lekcje z Temidą”.

(akta kontroli tom VIII str. 1-2)

Kierownik merytoryczny projektu LzT zeznał, że dokument R/FA/32/2021/06 z dnia 30 czerwca 2021 r. nie został mu przedstawiony do podpisu i nie był w stanie wyjaśnić, dlaczego nie został mu przedstawiony do podpisu oraz nie przypomniał sobie sytuacji odmowy podpisania któregoś z przedłożonych i rozliczanych rachunków.

Na podstawie § 9 ust. 8 w związku z § 9 ust. 5 pkt 3 umowy nr DFS II.7211.1275.2019, kwotę 6,0 tys. zł należy uznać za wydatki niekwalifikowalne.

(akta kontroli tom I str. 254)

9. Wypłacenie asystentowi kierownika merytorycznego programu wynagrodzenia w wysokości wyższej, niż przewidywała to umowa zawarta z Fundacją. W umowie nr FA/10/2021 zawartej z J. K.⁹⁵ ustalono miesięczne wynagrodzenie w wysokości 2 666,0 zł. W czerwcu 2021 r. Fundacja zawarła natomiast umowę FA/62/2021, obowiązującą tylko w czerwcu 2021 r.⁹⁶, w której ustalono wynagrodzenie w wysokości 3000 zł. Analiza dokumentów księgowych oraz dokonanych płatności wykazała, że J.K. wystawił w dniu 31 lipca 2021 r. rachunek nr R/FA/62/2021/07 na kwotę 3000 zł na podstawie umowy FA/62/2021, która w lipcu 2021 nie obowiązywała⁹⁷.

(akta kontroli tom IV str. 300-315, tom VIII, str. 5-6).

Była Prezes Fundacji zeznała, że nie potrafi udzielić informacji dlaczego zatwierdziła rachunek z lipca 2021 r. wystawiony w związku z umową FA/62/2021, która obowiązywała jedynie w czerwcu 2021 r. Nie była w stanie przypomnieć sobie okoliczności tej sprawy, czy druga umowa p. J.K. była

⁹⁵ Umowa bez daty zawarta na okres od 1 lutego 2021 r. do 31 grudnia 2021 r.

⁹⁶ Do kontroli przekazano umowę bez podpisu reprezentanta Fundacji P. Nowaka.

⁹⁷ Rachunek oraz sprawozdanie zostały zweryfikowane przez A. Gaszewską ówczesną Prezes Fundacji. Ww. kwota wynagrodzenia została wypłacona 10 sierpnia 2021 r.

z błędem czy nie, czy miała obowiązywać tylko w jednym miesiącu czy do końca roku.

(akta kontroli tom I str. 215).

Kierownik merytoryczny projektu LzT, który zatwierdził ww. rachunek pod względem merytorycznym zeznał, że nie jest w stanie wyjaśnić przyczyn wypłaty wynagrodzenia w wysokości 3,0 tys. zł, analizując dokumenty nie zwrócił uwagi, że umowa FA/62/2021 była zawarta tylko na jeden miesiąc. Zeznał, że był to ewidentny błąd, wynikający z przekonania, że ta umowa była zawarta na dłużej niż jeden miesiąc.

Na podstawie § 3 ust. 3 lit. c umowy kwotę 334,0 zł należy uznać za wydatki niekwalifikowalne.

(akta kontroli tom I str. 254)

10. Niezapewnienie dostępności całości dokumentacji związanej z realizacją umów dotacji, co było niezgodne z § 9 ust. 10 zd. 2 kontrolowanych umów, który stanowił, że po zakończeniu realizacji przedmiotu umowy, całość dokumentacji będzie dostępna w siedzibie Fundacji. Kontrolującym nie przedstawiono kompletnej dokumentacji dotyczącej: potwierdzeń przekazania do Dysponenta Funduszu Sprawiedliwości wyciągów bankowych, informacji kwartalnych oraz sprawozdań półrocznych dla obu ww. projektów a także dokumentacji dotyczącej wyboru wykonawców usług hotelowo gastronomicznych na lata 2021 – 2022, zakupu wyposażenia do przestrzeni nagraniowej w 2021 r., bieżącej obsługi informatycznej, wsparcia technicznego funkcjonowania przestrzeni nagraniowej w 2022 r.⁹⁸.

(akta kontroli tom IV str. 27-28, tom VI str. 267-271)

Pełnomocnik Prezesa Fundacji oświadczyła, że Fundacja nie posiada takiej dokumentacji z uwagi na likwidację jednego z adresów mailowych przez poprzednie kierownictwo Fundacji, służącego do komunikacji, co uniemożliwiło dokonanie archiwizacji zasobów.

(akta kontroli tom IV str. 27, tom VI str. 271)

W ocenie NIK Fundacja nie dochowała określonego w umowie warunku dotyczącego przechowywania dokumentacji z realizacji projektów. Zarząd Fundacji i osoby realizujące poszczególne zadania powinny dołożyć wszelkich starań, aby dokumentacja projektu była dostępna przez cały okres wskazany w umowie dotacji. Zmiany na stanowiskach w projekcie i organach Fundacji nie mogą być usprawiedliwieniem dla niedotrzymywania warunków zawartych umów.

W związku z zakończeniem realizacji projektów NIK odstępuje do formułowania wniosku w tej sprawie.

IV. Wnioski

Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski: .

1. Dokonanie korekt w przekazanych Dysponentowi informacjach kwartalnych i sprawozdaniach półrocznych w związku ze stwierdzoną

⁹⁸Dotyczących rozliczonych wydatków na podstawie: faktury VAT nr F/HPR/8591/2021 z 20.12.2021 - usługa hotelowo gastronomiczna; faktury VAT nr FH/2113755 z 30.12.2021 - zakupu wyposażenia do przestrzeni nagraniowej; faktura VAT nr F/HPR/8174/2022 z 06.10.2022 organizacja zjazdu szkoleniowego - seminarium kończącego edycję (sala, nocleg i wyżywienie 30.09-01.10.2022); faktury VAT nr 02/12/2022 z 19.02.2022 - bieżąca obsługi informatycznej, wsparcia technicznego funkcjonowania przestrzeni nagraniowej.

niekwalifikowalnością wydatków poniesionych w toku realizacji skontrolowanych umów dotacji.

2. Dokonanie zwrotu do Dysponenta Funduszu wydatków niekwalifikowanych o których mowa we wcześniejszej części wystąpienia pokontrolnego.
3. Zapewnienie realizacji obowiązków dotyczących sporządzania i przekazywania do właściwych organów sprawozdań z działalności Fundacji oraz sprawozdań finansowych Fundacji.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury w Warszawie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 28 lutego 2025 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie

p.o. Dyrektor
Paweł Tołwiński
/podpisano elektronicznie/

Rafał Sowa
Główny specjalista k.p.
/podpisano elektronicznie/

Monika Białogrodzka
Specjalista k.p.
/podpisano elektronicznie/